

Tisztelt Reakció és Közvélemény?

Rubel beszél, medve morog.
Tehát prenumeráljatok!

Bolond Istók
magyar kir. udvari medvetanácsos.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „BOLOND ISTÓK”-ra.

Bolond Istók, ez évvel már kilenczedik évfolyamát éli, s mint eddig, gazdag tartalommal és a legdíszesebb kiállításban jelenik meg.

Előfizetési feltételek:

október—december évnegyedre ... 2 forint

Az előfizetések, legcélszerűbben posta-utalvánnyal, a Bolond Istók kiadóhivatalába küldendők, Budapest, egyetem utca 4. szám.

A Bolond Istók kiadóhivatala.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvkereskedésben kapható — az osztr. tartományok számára SZELENSKI GYÖRGY cs. k. egy. könyvtárusnál Bécsben I, Stefansplatz Nr. 6.

DEÁK FERENCZ BESZÉDEI.

MÁSODIK KÖTET.

1848—1861

összegyűjtötte

KÖNYI MANÓ.

Ára füzve 2 forint 40 krajczár.

Az I. kötet 1829—1847. ára füzve 4 forint.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárusnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelelski György cs. kir. egy. könyvtárusnál Bécsben I, Stefansplatz Nr. 6.

IGAZSÁGÜGYI RENDELETEK

A MAGYAR KIR. KORMÁNY ALTAL KIBOCSAJTOTT

TÖRVÉNYKEZÉSI RENDELETEK GYÜJTEMÉNYE

BETÜRENDES TÁRGYMUTATÓVAL ELLÁTVA.

BÍRÓSÁGOK, ÜGYVÉDEK stb. HASZNÁLATÁRA

1875—1885. ÉVI FOLYAMOK.

Ára vászonba kötve 4 forint osztrák értékben.

40-IK SZÁM. 1886.

BUDAPEST, OKTÓBER 3.

XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre 6.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt
1 félévre 4.

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt
1 félévre 3.

Külföldi előfizetésekre a postai megfizetés mellett a postai költség is csatolandó

SZTAMBULOV.

A KÖZELEBBI bolgár mozgalmak alkalmából egy bolgár név sem volt sürűbb emlegetés tárgya, mint az, melyet e sorok fölé írtunk. Mint derült égből a villámcsapás, oly váratlanul érkezett a hír, hogy Sándort, Bulgária népszerű fejedelmét, ki a két Bulgária egyesítése s a szerbek fölött személyes vitézségével kivívott győzelmei által egész rajongással tudta fokozni alattvalóinak magá iránti szeretetét, egy csoport bolgár éjnek idején megtámadta, lemondásra kényszerítette s országából elhurcolta.

Első pillanatban mindenki a bolgár „nemzet” tényét látta ebben s épen ezért semmikép nem tudhatta ezt magának megmagyarázni.

Azonban kétszer huszonegy óra is alig telt le e váratlan esemény után s már is jött a tudósítás, hogy a bolgár nemzet távol áll e gyalázatos árulástól, az egyszerűen néhány elégtelen s valószínűleg muszka pénzzel is megvesztegetett bolgár katonának alávaló merénylete, mert a nemzet maga szereti fejedelmét, érte élni-halni kész s csak a meglepetés volt az, a mi a hirtelen jött árulás alkalmával egy pillanatra megzavasztotta. A nemzet visszaköveteli uralkodóját s im fölösudva mindent megte-z, hogy őt visszahozza s elhagyott trónjára újra felültesse.

Az a férfi, a kinek legelőször jutott eszébe a szófiai merénylet kormányát árulónak, a haza ellenségeinek kijelenteni, vele szembeállni, ellene a nemzetet mozgósítani s a mily hirtelen föltaladott, ép oly hirtelen meg is buktni, Sztambulov volt, a bulgáriai nemzetgyűlés elnöke, ki megindítva az ellenforradalmat s annak élére állva és azt diadalra vezetve, egyszerre Európá-szerte ismeretessé tette nevét.

Sztambulov, Bulgária jelenlegi kormányának feje, épugy, mint regenszárs, a keletrumi milícia parancsnoka, Mutkurov, még fiatal ember. 1858-ban született Szófiában s tudományos kiképzését Odesszában nyerte, honnan az orosz-török háború idején, 1877-ben tért vissza hazájába. Azok az állapotok, melyek itt az orosz uralom alatt kifejlődtek, nagyon elkeserítették; odahagyta tehát hazáját s török szolgálatba lépett, mint katonaszer.

De már három év után Kazanlikban találjuk, hol sikerrel lépett föl, mint képviselőjelölt. Megválasztották a bolgár nemzetgyűlésbe. Itt azonban fiatal kora miatt kifogást tettek ellene, mire ő kijelenté, hogy azt, mikor született, pontosan

nem tudja ugyan; de érzi, hogy mint a bolgár nemzet képviselőjének, elég ereje és tehetsége lesz kötelességét teljesíteni.

Erre aztán fölvetették a nemzetgyűlésbe, mely hat év múlva már elnökévé választotta.

Ennyi az, a mi a bolgár regenszárs elnökének multjáról eddig nyilvánosságra jutott. De augusztus hó 24-ike, vagy is az nap óta, a mikor ő és Mutkurov Tirnovában ellenkormányt alakítottak a szófiai merénylet által augusztus 22-ikén föltaladott forradalmi kormány ellen, szűnyaira vette nevét a hír, s messze elvitte, túl hazája szűk határait s ma Európa úgy tekint reá, mint arra a férfira, a kinek hazafiságán, jellemén, tehetségén és államférfiai ügyességén fordul meg jó rész Bulgáriának s talán az egész balkáni alakulásnak jövő sorsa.

Sztambulov volt az első, a ki a Lembergől visszafordult Sándor fejedelmet bolgár földön, a bolgár nemzet nevében, Ruscsukban üdvözölte s ékesen szóló, meleg szavakkal kérte, felejtene el a történeteket, ne tudja be a nemzetnek, hanem bizzék meg annak tántoríthatatlan hűségében. Sztambulov beszéde mélyen meghatotta a fejedelmet, ki könnyező szemekkel ölelte keblére azt a férfit, a ki oly nehéz időben első szállott sikra érte és hona függetlenségéért.

Beszélik, hogy Sztambulov Sándor fejedelemnek azt a lépését, melyet a csár kiengesztelése végett mindjárt hazatérése után oly ismeretes balsikerral kockáztatott, határozottan ellenezte s ebbeli meggyőződését a fejedelem előtt sem rejtgette.

„Mit tett ön?” így kiáltott föl, „nem ez volt az

Legjobbnek elismert japáni „arczbőr-ápoló papir”

nélkülözhetlen toiletté-szer hidegben és melegben.

Egy csomag, á 200 lappal 60 kr., bértmentve 80 krajczár. Egy csomag, á 500 lappal 1 frt 50 kr., bértm. 1 frt 80 kr. használati utasítással együtt. Kapható

es. k. udv. papirkereskedésben Seefehlner J. L. Budapest, váci utca 9. sz. alatt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárusnál kapható, — az osztrák tartományok számára Szelelski György cs. kir. egyetemi könyvtárusnál Bécsben, I, Stefansplatz Nr. 6.

LEGOUVÉ ERNŐ.

AZ OLVASÁS

MŰVÉSZETE.

SZERZŐ ENGEDÉLYÉVEL FORDÍTOTTA

FELEKI JÓZSEF.

1-ső cs. kir. kizár. szabad. újonnan javított RUGANYOS SÉRVKÖTŐK

Legjobb találmány az amerikai, újonnan javított ruganyos sérvkötő Politzertől; ez rugók nélkül van, tisztán ruganyból művészesen szerkesztve s az a célja, hogy még a legüldültebb sérvet is lehető legrövidebb idő alatt egyenletes fekvésbe hozza, s egy nappal a legerősebb munkánál, vagy a sokat járkáláskor, mint szintén éjjel alvásiban is használható, a nélkül, hogy a sérvbajban szenvedő hivatásban legkevésbé is volna akadályoztatva. Felette nagy haszon, hogy az még éjjel is a testen maradhat, mivel hogy a szenvedő testrésze kiválékonnyul jótékony kellemes nyomást gyakorol s a legtöbb esetben még a sérv biztos gyógyulását is eszközli. A legtöbb orvosi tekintélyek által elismertve, megvizsgálva s a legjobb találmány professor Kovács s sebészeti kóroda alelnöke, dr. Gross Lajos m. kir. egészségügyi tanácsos, dr. Glöck Ignác kir. törvényszéki orvos által. 2437. Aláírtott egyetemes nagy rakitást is tart angol és francia acsal sérvkötőkkel, független készleteket (suspensorium) gumiburo szövötteket, mint szintén szarvasbőrrel. A szarvasbőr és gummi suspensoriumok célja, hogy a táglulat megakadályozzák. Méhfeleskendő, légpárnák, ágybeték, periódásak, praser-vatiumok, gummihasnyánok s mindennemű gummi árucikkek. Sérvkötőknél kérem megjelölni: jobb, bal v. kettős-e, mint szintén a test bőségét is. Megrendeléseket utánvetel mellett elfogad.

POLITZER MÓR cs. kir. szab. sérvkötő-készítő. Budapest Deák Ferencz-utca, 24. Arak: urak, hölgyek és gyermekek számára, egyoldalnak darabja 6—10 frt, a kettősnek darabja 10—16 frt, gyermekeknek félvaló olcsóbb. Ugyanitt kapható legjobb amerikai sérvkötő. Egy tégely ára 3 frt 50 kr.

500 aranyat fizetek annak,

ki dr. GREENSILL salicyl-sav-szájgyógy-szerét használata után — egy üveggel 40 kr. — még valaha fogfájást kap vagy hellele bűzös leendő. Dr. Greensill széptője, mely a szájjal után használandó, a fogakat fényes fehérré teszi. A szer ártalmatlansága biztosított. Ára 40 kr. Kapható gyógyszerkereskedésekben, s előkelő boltoknál. Dr. GREENSILL RÖRER tanár, Párisban. Főraktár Budapest, Dankovszky Istvánnál V. k., József-utca 12. sz. Naruda Nándornál IV. ker., hatvani utca. Liborics IV., kis hid-utca 8. sz. Budán Kabakov Györgynél illatkeres. II. ker. fő-utca 30.

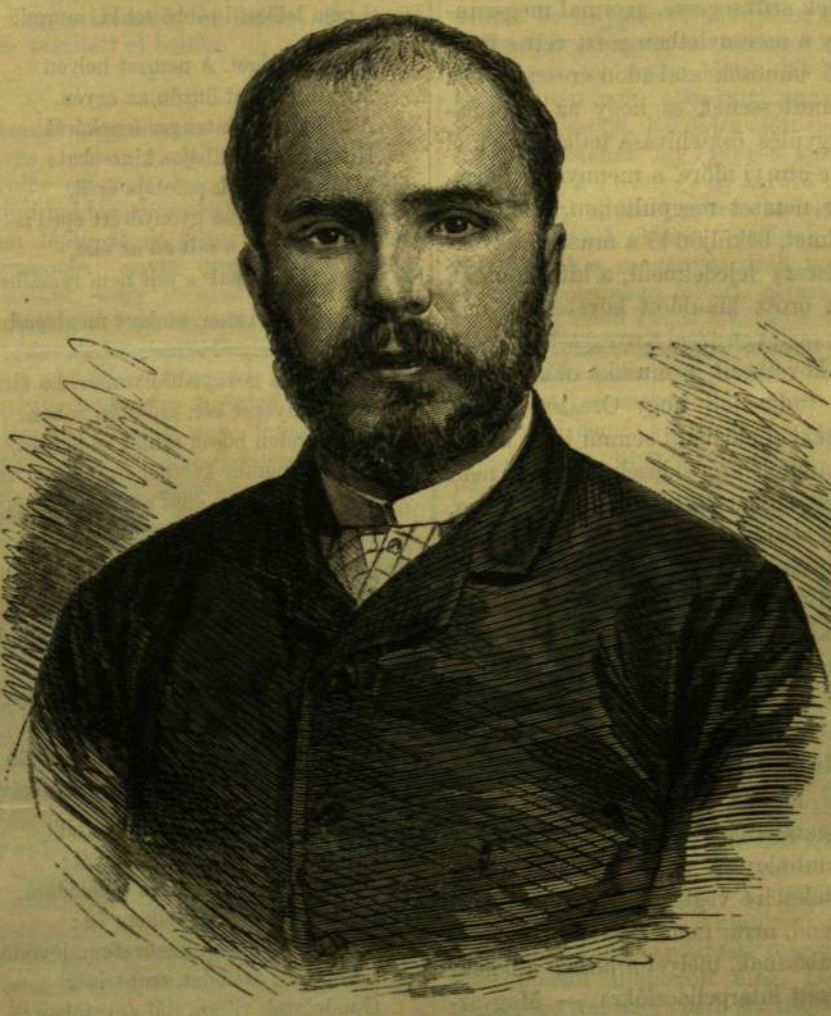
A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és kapható

A KÖZSÉGI RENDTARTÁS KÉZIKÖNYVE

tartalmazza az 1886. évi XXI, XXII és XXIII. törvényeket (a községi, törvényhatósági és fegyelmi törvények) szövegét, kiegészítve miniszteri és curiai döntvényekkel, utasításokkal; a községek hatáskörének, a községi törvényhatósági tisztviselők, bizottságok teendőinek, a községi hatóságok és iróanyag-példákkal.

Irtta SZOKOLAY ISTVÁN jogtudor.

Ára füzve 1 forint 80 kr.

SZTAMBULOV, A BULGÁRIAI ELLENFORRADALOM VEZÉRE.

A XIX. SZÁZAD.

E század, melyben élek, az enyém.
Bíniét, erényét láttam, éreztem;
Jártam csodálatos, tündéri táján
Eszméi búvós rejtelmeinek.
S szenvedtem átka véres Golgotáján,
Hogy százszor átjárt a halál-hídeger.
Enyém e század búban és gyönyörben,
Magasba szállva s porig összetörten.

A multból átborongott rémesen
Az óriási vallás-küzdelem;
A népeket Jézus szívéből áradt
Mesés varázs egy célra ihlet;
De a czélt elsöpörte ez a század,
Mely új zászló alatt a — nemzeté.
Az emberiség végtelen fogalma
Nemzeteket szült, vér szerint fogva.

A nemzetek csatája ez a kor.
A föltámadt faj-öszön nyüzsgve forr;
A vértanúk helyére hősök állnak.
Kik győzve, bukva mind félstelenek;
Szent és erős oltára a hazának,
Hatalmát felteve a zsarnok remeg;
A népek a jelszót egymásnak adják:
Egyenlőség, testvériség, szabadság.

Egyenlő lesz, testvér lesz és szabad
Az úr, a szolga, a koldús, a rab;
Az embermértősnak koronája:
A szellem is lerázza lánczeit,
Merész buvár lesz, mélységekbe szállva,
Vezérel és terem, nemcsak tanít;
Nagy eszmék olthatatlan fátyla-fénye
Világít millió szív éjjelebe.

De véget ér az ölelés, a csók!
Egymást gyűlölvé nézik milliók.
Készülnek hosszú, iszonyú tusára,
Az ágyút öntik, a vasat fenik;
A sarcoznak, a békének vér az ára.
Mely föl se szárad újabb versenyig.
S megint patakba foly, ha megkívánja
Egy nép a másét, mint vadon zsiványa.

Egy nép? Nem! Egy-egy kapzsi kéz csupán,
Mely vakmerőn nyúl a másé után;
S ha elkaphatja, a rablós: erénye.
Csak akkor bűnhődik, ha rajta veszt,
S akkor sem ő, a gaz, kerül kötéltre,
Csak népe vállát nyomja a kereszt;
A nemzet megtanul igit cizipelni.
S nem lelkesíti többé senki, semmi.

Az éj közelget. A nemzet helyén
Megül a trónt önzőn az egyén.
A tudományok tenger-fenekéről
Hozzák föl a bűbájós kincseket;
A henyé kéjnek palotája épül.
A munkás olesó gyönyörűt eped;
Kiki pazsallja, a mit ád az élet,
Sóvárgya kínna a mit nem remélhet.

Istent nem ismer, embert megtagad
A szenvedélytől sápadt, vézna rab;
A gyárban görnyedő nyomor, ha éhes,
Nem kenyeret kér, élv után rohan,
S a féktelen bőség senkit se kérdez.
Hogy a mámor kelyhében mennyi van?
Mihelyt üres. — hisz ajka, szíve petyhüdt, —
Eldobja hitvány életével együtt.

Irtóztató harc let s nem lét között!
A század végén mind sürűbb a köd.
Az ember törpül, de minél pulyább lesz,
Annál gigászabb terhet ostromol;
Lelkének Isten titka most a mágnes,
Tettványa birhatatlanul lohól.
Mert Isten lényének örök homályán
Hidat nem verhet más, csak a szívárvány.

Ah én is érzem a szörnyű tsut!
Imádkol Istent, szeretek hazát;
De mégis gyakran sirva tépelődöm.
A kétkedés lázától lellem ég.
Aggódva csügghök, nemzetem, jövődön.
S kintatom cseledet, emberiség.
Gondolatok vihara dúl agyamban.
Bánt, a mi múlt, s a mi halhatatlan.

Hová sodorja a szél a hamut?
S a halhatatlan lélek hova jut?
Nem volna-e jobb inkább sosem élni,
Mint megdermedni a legszebb napon?
Áldás-e éltünkért oly hont cserélni,
Hol nem vénit se kor, se fájdalom?
Vagy földi pályánk üdve épen az tán,
Hogy nem tudjuk, mi fog történni — aztán?

Fog-e támadni egy új vízőzön?
Vagy a falánk önzés, a nyers közöny
Öli ki minden nagyokat és nemeseket
Csiráját, és a meddő emberek
Az élvhajszában addig versenyeznek,
Míg megszakadnak a feszült eiek,
S kivész a faj, bűn posványába fúlva?
S többé az Isten nem teremti újra?

S ha megfogam megint az égi tűz,
Mi lesz az ember célja, melyet űz?
Ott kezd balgán, bízza erejében,
Az elvesztett éden küszöbén?
Hisz, érez, alkot, él vakon, merészen,
S addig halad, vezetvén csába fény,
Míg megrohasztja a tökéletesség,
Mint túlérés a fa nemes gyümölcsét?

Megoldást erre elmém nem talál!
A huszadik század nekem — halál,
S halál után egy perc vagy millió év,
Történetét nem tudja a halott;
Öröki ihletét új alkotó hæv?
Vagy porba hull, mit égne alkotott?
Míg élünk, a halál-sejtés homálya,
S ha meghalunk: mély titkok éjszakája.

Imádkol Istent, szeretek hazát,
Gyönyöröm, gondom egy kicsiny család;
Magasba szárnyal s fölemel szerelmem,
Boldog vagyok, ha nőmet ölelem.
S a büszkeség szikrája gyúl szememben,
Mikor fiacskám játszik térdemen;
De mégse szabadul meg lelke attól
A véghetetlen, győtrő gondolatától!

Mit elme alkot s formál a művész,
Áhitatom reá hiába néz;
Hiába vonz az életlárma kéje,
A fény, a hár, a pompa hazatlan,
A lellem meg-megdöbben fátya, félve,
Hiába csábit mámor és arany,
Valami mondhatatlan sejtelenben
Megborzogat kisérő, néma szellem.

Óh kétkedés vigyorgó szelleme,
Töröd szívem mért döföd bele!
Ki nem kerülöm a halált, hiába!
Élér, s nem sejttem, hogy hol és mikor?
Titok marad a lét sötét talánya,
Meg nem tudom, hogy méhében mi forr;
Ha majd koporsómat reám szegeztek:
Részed leszek, rejtelmes végtelenség.

RUDNYÁNSZKY GYULA.

EGY IFJU LEÁNY TÖRTÉNETE.

Irtó

GERANDO ATTILA.

Két éves volt a kis Mária, mikor faluról visszahozták szüleihez, földgömbünk egyik legnagyobb városába. Piros orozású, mely körül barna fűrtök lengedeztek, ragyogott az egésztestétől.

Anyja, — egy áldott és eszes asszony — csakhamar korlátlanul uralkodott a derült kedélyű érzékeny gyermekén. Mihelyt csak hidegen nézett reá máskor szeretettel mosolygó szemével, mihelyt a szokásos enyeltől kifejezések helyett «kisasszony»-nak szólította: már megszűnt minden ellenállás. Azonban atyjának, ki vele szemben parancsolón akart fellépni, Mária rosszul, vagy épen nem engedelmeskedett. Egyszer beteg lévén, valami igen rossz orvosságot kellett bevennie s ellenkezett. Atyja megverte. A kis leány sirt, de csak egyre vonakodott. Atyja újra megverte. Megint hiába. Dühbe jött az apa, harmadik verés-e fenyegetődött zött. Erre a kisdéd lelkeben sajátságos változás történt: merev elszántság fogta el, megszűnt sírni, s szó nélkül oda tartotta hátát a korbácsnak. Anyjának, kit a jelenet ha-

lára gyötört, sikerült végre férjét eltávolítani, s ekkor kérésre fogta a dolgot. Mária mélyen reáérezett nagy szemével, átvette a poharat, s kiitta. Ettől fogva atyja lemondott nevelési kísérleteiről, leányát csizógatta, szép szóval tartotta, s ez így aztán jobban is hallgatott reá.

A kis Mária elméje igen fogékony volt. Már négy éves korában szelbiben olvasott, s nemeskára mestereket fogadtak számára. Nagyon kapott a tanuláson. Már ötkor reggel kibújt ágyából, félíg felöltözött, asztaláig lopódzott, anyja szobájának egyik szegletébe, s hozzá fogott lezkei begyakorlásához. Gyors előmenetelei tűzbe hozták tanárait; ezek annál buzgóbban tanították, s a siker mind fenyesőbb lett. Ez így ment Máriával egész nagy koráig. Nem akadt mestere, ki pár év múlva önként vissza ne lépett volna, kijelentvén, hogy tanítványa már annyit tud, mint ő, s kérvén, hogy mint jó barát járasson ezentúl a házhöz.

De térjünk vissza hösnőnk első éveire. Anyja nem fordított kevesebb gondot erkölcsi fejlesztésére, mint értelmi nevelésére. Hétköznap egyszerűen öltöztet; néha le is külté a szomszédba egyet-mást vásárolni: ez nem igen tetszett Máriának, de belenyugodott, mert nagy előzettséggel szolgálták ki mindenit, a vevők is szívesen engedték neki az elsőséget, a mint csak megjelent: annyira meg tudta nyerni az embereket. Anyja nagyon ügyelt, hogy modora előkelő, kifogástalan legyen. Vasárnap pedig díszesen kiöltöztette, minnek Mária igen örvendett, bár a mesterséges fűsülés, melyen ilyenkor át kellett esnie, annyira megkínzta, hajának rendkívüli érzékenysége miatt, hogy sokszor könnyei is peregetek bele: de panaszt azért nem hallatott.

Azonban nem a szép ruha volt Máriának a főszenvédele. A virágok s a könyvek: e kettőt szerette mindenk felett. Egyre olvasott, és mindent, a mi kezébe akadt; atyja kis könyvtára nem bírta kielégíteni tudniágát: másoktól is szerzett olvasmányokat, anyja nem gátolta, csak figyelemmel kísérte, s vigyázott, hogy rossz munka ne kerüljön elébe. Leginkább hatott a kis buvárkodóra Plutarchus, melyre kilenc éves korában tett szert; úgy beleszeretett az ókor hőseibe, hogy még a templomban sem tudott megvalni tőlük; mintha lelke most találta volna meg igazi tápiját: a köztársasági erények lettek eszményképei.

Igy élt Mária tizenegy éves koráig. Ekkor zárdába ment, mire a következő körülmények adtak okot.

Hetedik születésnapját különös ünnepélyvel ülték meg szülei; most már nagy leány, mondták, illik hogy ezentúl okosan viselje magát. Egyszersmind megkezdették vele a vallástant. Mária abban is kitűnően haladt, s gyorsan erő eszével nem egyszer magába szállott, bírálta tetteit, fontolgatta kötelességeit. Áhitattal konfirmált s mely megilletődéssel készült az uracsora felvételére. Gondolkodott, hogy tegye magát méltóbbá a szent ünnepélyre? Egy este nagy zokogás közt térdre esett szülei előtt, s rémült faggatásaira azzal a kérrrel válaszolt, küldenek ama nagy napig zárdába. Úgy nézte ezt, mint az Istennek hozható legn. gyóbb áldozatot. Mert soha sem hagyta vol még el anyját, s változékony képe aggódva elborult, ha csak távolról érintették is előtte az ily eshetőséget.

Mária szülei megdicsérték leányukat, s teljesítették kívánságát. Sirva történt az elválás a zárdakapujában, az apácák elvették új növendéküket s lefektették egy szobába negyed magával. De ő nem alhatott. Főlkelt ágyából s az ablakhoz ült; künn a hold világított, s a magas fákkal beárnyékolott kertet edenné varázsolta. Mária elgondolta, mily jó az Isten; buzgó imában fohászkodott, s túlvilági érzésekkel szívében tért nyugalomra.

Kis hösnőnk megszerette a zárdai életet. A növendékek megkedvelték előzőkén, kedves modorúkat; az apácák azért, mivel kitűnően tanult, a fényt vetett intézetükre. Még szünőrák idején is félre vonult s olvasott; majd ábrándozva gyönyörködött a kert szépségeiben, majd betért a templomba, s az orgona hangjai, a fiatal apácák éneke új mámorba ejtették, csupa költészet volt élete, mert lelke tele volt költészettel.

Vallási rajongásához nem sokára egy más ézés is vegyült. Új növendék jött ismét a zárdába, kinek bánatos arca — hogy anyjától el kellett válnia — meghatotta Máriát, s okos, szelid volta-

meghódította. Elválatlanok lettek; együtt olvastak, sétáltak, tanultak. Mária három évvel fiatalabb volt barátjánél, de igen jól egyeztek. Zsófia, az új növendék, kitűnően társalgott, Mária kitűnően tudott mást hallgatni, és feladni. Vallási buzgóságuk egyforma volt, s őszintén igyekeztek egymást támogatni a tökéletesedés útján.

Igy telt el egy boldog év, mialatt Mária fölvetette az uracsoráját s tizenkét éves lett. Anyja kivette a zárdából, de a leánya már mind arról gondolkodott, hogy apácza lesz, szándékáról azonban hallgatott, tudta, hogy csak nagykorúságában lesz az kivétel szülei ellenzése miatt: nem akarta őket előre bűsíteni; hisz megtörténhetik az is, hogy vágya elmúlik.

Mária atyja vésnök volt, s tanoncokat tartott. Ez időtájt hivatalt is viselén, sokszor távol volt műhelyétől, s annak gondozása részben feleségére esett. Ez látván, hogy ily körülmények közt sem szánhat elég időt leányának, nem vette mindjárt magához; másutt helyezte el. férje anyjánál, ki szép és nyugalmas helyen lakott a várost átszelő folyam egyik szigetén.

Szerencsés átmenet volt ez a zárdai magányból a zajos nagyvárosi életbe. Itt, a folyó pusztá köpartjain mi sem zavarta Mária áhitatos érzéseit, midőn reggelként templomba sietett. Kedves zárdájába is sűrűn ellátogatott; jelenléteinek örömhire tüstént befutott az egész házat, egy óra alatt husz is jött vele társalogni, de e rövid találkozások nem pótolván a régi jó beszélgetéseket, Mária és Zsófia elhatározták, hogy azokat írásban fogják folytatni, s élénk levelezésbe bocsátkoztak egymással.

E mellett Mária lezkeket vett, olvasott magában, vagy kézi munkákat tanult nagyanyjától. Ezzel a vidám özvegy asszonykával csupa öröm volt élni. Egyik nővérével lakott, egy véghetetlen jó, vakbuzgó vénleányval; ez kísérte Máriát templomba s mindenütt. Mindketten igen szerették, kényeztették kis vendégüket. Egy harmadik nővér is mindennapos volt a háznál. Ez nem volt kevésbé gyengéd, nem lelte helyét, mihelyt Máriának a legkisebb baja volt, de jónak látta némi szigorot negyelenzi külsejében. Mária előzőkén természeténél fogva is rendkívül kereste nagyanyja kedvét, s az ettől kiérdemelt hízogó szavakra szellemesen tudott felelni. Ilyenkor a jó nagyanya elégedetten hunyorított nővéreinek, mintha mondaná: hallottátok? De szigorubbik nővére fejesóválása azt felelte erre: kár így rontani az ifjúságot. «Őt nem lehet elrontani,» vágott vissza a harmadik öreg dáma; s folyt köztük a vita, — felhangon, hogy a kis leány ne hallja; ő persze egy szót sem vesztett el belőle.

Szülei házánál megszűnven a kivételes állapot, Mária 13 éves korában visszatért hozzájuk. A következő nyolcz év csak olyan boldogan folyt le, mint az eddigi boldog gyermek-évek. Pedig Mária nem igen lépte át ez egész idő alatt a család kör küszöbét; anyja igen visszavonultan élt, — a nélkül, hogy leányát teljesen elzárta volna a külvilágtól, sőt ügyelt, hogy alkalma legyen egyszer egyet-értekinzi másokkal is; Mária a világi élet határán maradt; nem vegyült bele, de belepillanthatott, s tájékozásnak ez épen elég volt; látta, mily üres, mily fonák, s érezte, hogy nem lesz az soha lelkeinek éltető eleme.

A napok tehát egyhanguan teltek. Reggel Mária templomba ment, s egyet-mást vásárolt anyjával; haza érve, lezkeket vett; este kézimunkán dolgozott, míg anyja fenhangan olvasott, többnyire valami történeti munkát. Hátralevő idejét, az étkezéseken kívül, magántanulmányai foglalták el. Kétszer hetenként sétálni ment szüleihez, hol ki a szabadba, hol a város egyik nyilvános kertjébe. Itt mindjárt elejétől fogva magára vonta a sétálók figyelmét; korán volt kifejlődve testileg is; már 14 éves korában megszűnt nőni. Magas volt, szép természetű, járása könnyű, arca rendkívül vonzó. Szeme fölött magasan kiállott szemöldökösontja; a mi figyelemkeltő képességet jelezte; a legkisebb lelki rezzenésre kék erek halózták be gyönyörű homlokát, s élénk arczszínt bíbor futtató el. Nem esoda, ha a kertekben tolongó díszes közönség érdeklé nézte őt, s ha füleit, hármere járt, elismerő bókók zibongták körül.

És ez eleinte igen kellemesen hatott a serdülő szép leányra. Rendkívül vágyott tetszeni. Meg-

illetődött olykor saját hangja hallatára, s igyekezett azt minél zengőbbé tenni. De valahányszor visszatért egy-egy ily diadalmenetről, üresnek érezte szívét, s csakhamar belátta, mily keveset érnek a hiúság örömei. Érezte, hogy szebb, nemesebb rendeltetése van, mint az, hogy pillanatra elbűvöljön egy csomó ismeretlent; érezte, hogy a fővel, az anya szent kötelességei várnak reá, s kérte Istent, tenné őt méltóvá e magasztos hivatásra.

A kérék, a mint képzelhető is, nem sokáig vártak magukra. Különben is tudták, hogy a szép leány egyetlen gyermek s meglehetősen örökségre számíthat. Többnyire lelvén nyilatkozta. Mária atyja minden ily levelet hűségesen megmutatott neki, őt bizván meg a válasz fogalmazásával. Mikor Mária észrevette, templomban vagy más nyilvános helyen, hogy valamely ifjú hosszabb-n szegi reá szeméit, mindjárt gondolta magában: újra fog kelleni irnom apa nevében. S ezek a válaszok mind tagadók voltak. Mária a házasságban mindenekelőtt a lelkek összhangzást kereste; kéri leginkább kereskedők voltak, s már irályukból is meg lehetett itélni, hogy szellemi világuk egészen más, mint a művelt fiatal leányé. Ha vagyonos emberről volt a szó, Mária atyja igyekezett leányát rábeszélni, s ekkor látták, mily messze állanak már egymástól lelkileg.

Csak a művészt terén gondolkodtak s éreztek még együtt. Eljártak néha ketten gyűjteményekbe, kiállításokba; Máriát ilyenkor nagyon érdekeltek atyja magyarázatai, s ez örült szakértői felbuzgóságnak, miután általános képzettsége kevés volt. Szerette azt is, hogy gyermekével együtt látják s ismerőseinek, kik csodálva nézték a karjára támaszkodó deli alakot, rejtett büszkeséggel mondta: «ez az én leányom!»

Később megváltozott e viszony. A tevékeny művészt elhagyta munkakéde, s mindinkább a házon kívül kereste mulatságait. Mária ekkor szülei örangyala lett. Mindinkább igyekezett atyját házi körében visszatartani, s boldog volt, ha őt olykor sikerült visszahoznia elárvult tűzhelyéhez. Ha pedig perlekedő kedvében látta, nem habozott anyja védelmére kelni, s tréfásan vagy komoly szóval helyre állította a családi békét. Pórron is szerette ezt az áldott, mindent némán elviselő anyát. Pedig a viszony lehetett volna még bensőbb is köztök; de nem engedte a szülei méltóság, hogy teljesen egybeforrjanak; az anyja megmaradt mindvégig anyának, nem változott barátnővé. A barátnő Zsófia volt, ama zárdai pajtása Máriának. Ennek tárta ki lelkét leplezetlenül hosszú, s egymást sűrűn követő levelekben. Ebbe a levelezésbe sajátságos módon avatta be anyját: valahányszor irt, huszonnégy óráig nyitva hagyta a csomagot asztalán. Anyja belenézett, többnyire Mária távollétében, ki, ha a szobában volt, elfordult, mintha nem látná, mit olvas anyja. Elküldés előtt még néhány sort toldott levelehez. Így egyezett volt meg szó nélkül az anyja s leány, s ily kerülő uton tudta meg az első, mi történik gyermekei lelkében.

Kétségkívül, Mária életének legérdekesebb részei azok a magányos órák voltak, melyeket pécizny szobájában töltött, olvasva, írva, elmélkedve. Az esteli közös olvasások fenhangan történvén, félő volt, hogy hamar elmosódnak, s Mária szükségét érezte annak, hogy azokat reggelenként kivonatan feljegyezze. Így tett aztán magán olvasmányával is, ha a könyvet csak kölcsön birta; nem nyugodott, míg annak velejét ezen a módon meg nem örökölte magának.

Sajátságosan fejlődtek, többi közt, Mária vallásos nézetei. Emlékeztünk, mily buzgó hívő volt még nagyanyja háznál. Nemsokára azonban kétely támadt lelkében; hát annyi sok millió közül azok, kik nem ismerték a keresztény vallást: mind elkárhoznak? Ez nem lehet. Erre egy másik aggály szállotta meg: ha a vallás ebben csalódik, nem csalódik-e másban is? S ettől fogva hösnőnk egy igazságot szomjuzó és szenvedéllyel kezdte kutatni: mi áll a vallás tételeiből, mi nem? Gyóntatójához fordult; ez könyvet adott neki, melyek a fiatal buvár új olvasmányokra vezették; belemerült a védő s támadó érvek tömkelegébe, s lassanként szétfoszlottak gyermekora ábrándjai. A bölcsészettan adta magát; egymástán különböző tanok bírták ideig-óráig meggyőződését, míg végre a pusztá theismustan állapotot ért meg. De a hit külső szertartásaival azért nem szakított. Tartozni vélte ezzel a közrendnek; másfelől nem akarta busítani anyját, ki hova-tovább mind vallásosabb

JELENET A FÖLDRENGÉS ÉJSZAKÁJÁN AUG. 31.

TANYÁZÁS AZ UTCÁKON.

A «NEWS AND COURIER» KIADÓ-HIVATALA.

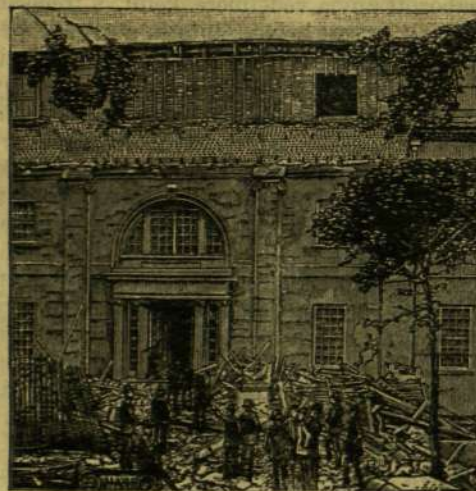
A BROADSTREET 27. SZÁMU HÁZ.

SZENT-FÜLÖP TEMPLOM.

SZENT-MIHÁLY TEMPLOM.

ORVOSI AKADEMIA.

ÓRHÁZ.

TÉLI CSAENOK.

CHARLESTON VÁROS DÉL-KAROLINÁBAN A FÖLDRENGÉS ELŐTT.

A CHARLESTONI FÖLDRENGÉS.

A JUNG-LO CSÁSZÁR SÍRJÁHOZ VEZETŐ KÖALAKOK.

HONG-KONGI HAJÓSNŐ.

MANDSU PÓRNŐ.

TANGUT.

PEPO-HUAN.

NING-PO VIDÉKI NŐ FEJDISZK.

VÉGVÁR TENGI-TARNÁL, A TIEN-SAN ALJÁN.

LÓCZY LAJOSNAK «A KHINAI BIRODALOM LEIRÁSA» CZIMŰ MŰVÉBŐL.

EGY VIRTUÓZ KOPLALÓ.

A múlt hetek apró híreinek textusa egy fiatal olasz neve volt: a Succé, a ki százszorta nagyobb port vert fel hírével, mint ha egy kötet remekművet irt volna, a mihez pedig megvolt az az egy kvalifikációja, hogy — koplalt. A zászlót, melyet az annyiszor agyonbeszélte dr. Tanner kiejtett kezéből, ezuttal Succé ragadta fel, s bebizonyította, minő határtalan a világi hőbortok tárháza, ha már egy ily kezdeménynek is lehet követője. Mert Succé csak követő, a próféta Tanner marad, ővé az érdem, hogy az önkényes éhezést az emberi gyomor határozott művészetévé fejlesztette ki, s kiadta a jelszót, hogy »nincs többé éhenhalás«.

Csakhogy, fájdalom, ez a tudomány nagyon ideális még a prózái életben, s meg lehetünk győződve, hogy ha már választás alá kerül a dolog, többen lesznek, a kik »jól élve« akarnak meghalni, mint a kik éhkoppon szeretnének élni.

Ha tehát Succé ur gyomra nem bír a »horror vacui« természetes ösztönével, ez az ő privát egyénisége dolga. Ellenben hányan nem adnánk egy szelet gyöngye rózsaszínűre sült beefsteaket az ő koplalása egész dicsőségéért? Nem csoda, ha az ilyeneknek inkább úgy tűnt fel a Succé bójt-

nappal mellette volt s így előkészítve mindent, augusztus hó 18-ikán megkezdte harmincz napra tervezett bójtját.

A kísérlet a Bassano Porrone utcai iskolateremben folyt le, melyet a városi hatóság rendelkezésre bocsátott. Succé belépett éjfélok, megitta titokteljes likörjét, melyről azt állítja, hogy az étvágyat elnyomja, s azzal lefeküdt. A likör mellett napról napra csak egy palaczk Hunyadi János keserű-vizet vagy Vichy-vizet ivott meg minden reggel. Ennek dacára mitsem vesztett élénkségéből, fűre, derült volt, mint bármely rendesen étkező ember s idejét gyalogséttakkal, lovaglással és tornázással töltötte.

Megállapították, hogy Succé a kiállott bójt után 14 kilót vesztett súlyából, mely augusztus 18-án 61 kiló és 300 gramm volt.

Succé vállalkozása iránt roppant nagy volt az érdeklődés. A látogatók oly tömegesen érkeztek, hogy a bizottság elhatározta, hogy a tömeg kíváncsiságát jótékony célra megadózta s egy szeri belépti díjra egy frankot, az egész harmincz napra pedig tizenöt frankot szabott ki. Levelei is egész Európából érkeztek, különösen nőktől, kik kíváncsian tudakolták títka nyitját s jelentékeny összegeket ajánlottak fel, ha nem egészen darázs-termetüket karcsubbá teszi.

gábbak, mint a vasból készülték, de igen könnyen haladnak s legalább háromszor annyi ideig tartanak. A vaskerekek legfeljebb 250,000 kilométer utat képesek megtenni, a papírból készülték 8—900,000-et. E papírkerekekben is van vas, különösen a külöknél, de mindentütt mintegy 250, erős nyomással összeszerített ércz kemény papír fedi azokat. Amerikában utabban csizmaneműket, ágyneműt, épületeknek ércz s kődiszítéket készítenek papírból.

* Whitman Walt amerikai költő minden egyes gondolatot külön papírszeletre ír. Ezeket aztán felragasztja egy papírra s vörös tintával a szélre tesz jegyzeteket a szedőnek a sorrendre nézve. Még nehezebbé teszi műveinek szedését az által, hogy ha valamit eltéveszt, újjával törli el.

* Villam által hajtott hajó ment át közelebb a calaisi csatornán Angliából. A menet 3 órást 51 percet, a jövet 4 órá 15 percet vett igénybe. A »Volta« nevű hajó 37 láb hosszú s 7 láb széles volt azelőtt lemezekkel; 60 villamgyújtó volt rajta. A kísérlet igen jól sikerült s különösen feltűnő volt a hajó nevetelen haladása, mely oly nagy volt, hogy egyszer a tengeren alvó madarat a hajóról közel megfoghatták.

* Az egyiptomi régiségekről fog értekezést tartani a bécsi nemzetközi orientalista kongresszuson egy nő, Edward Amália kisasszony, ki e szakban kiváló tekintély.

* Gazdag és jótékony nőnek nevezte egy évvel ezelőtt Harkottnét a »New-York Herald« s most pert kapott érte. A nő bepanaszolta, hogy azóta 6000 kol-

RADNA.

Szeptember hó 12-ikén nagy szerencsétlenség történt a radnai híres bucsujáró hely templomában. Mint igen gyakran, ez alkalommal is igen sok nép gyűlt itt össze s a szorongásig tömte meg a templomot mindjárt jókor reggel. Az első mise reggeli 6 órakor tartatott egyik mellékoltárnál, midőn az oltár térítője véletlenül lángra kapott és lobbort vetett, a mitől az oltár előtt sűrűn álló tömegből egy asszonynak a kendője is meggyulladt. »Eg a templom!« kiáltá fel valaki, mire a templomban szorosan egymás mellett álló több ezer ember egyszerre megmozdult s a kijárások felé igyekezett jutni. Ez által a kijáratoknál megtorlott a tömeg, se ki, se be nem lehetett jutni. Rémes jaggatás, sikoltás, káromkodás, s aztán halálhörgés vegyült a siketítő zürzavarba. Egy-mást tiporták a földre s szorították agyon az emberek. Összetaposottak és sérültek szárai feküdtek a templom padozatán, a kiken gázolt, taposott a tömeg. Egy ember a karzat ablakából ugrott alá s összezuzott tagokkal maradt a kövezeten. Mire nagy sokára a hullámzó tömeg kissé lecsendesedett, tizenöt halottat és több mint

hegyeiben tűzött köfajtás is; valami 12 mester foglalkozik ezzel, részint sírköveket faragván, részint pedig kivált folyosók kirakására alkalmas koezakköveket bocsátván áruba.

Egy kis hegyi patak hídján keresztül szép hárfasorok közt kettős kölepcső vezet a magaslaton fekvő kettőnyu kath. templomhoz s a vele összeköttetésben álló assisi Szent-Ferencz-féle két emeletes zárdához, melynek udvarán a pünkösöd, kisasszony- és Mária napi bucsun 5 krajezár helypénz fizetése mellett százával tanyáznak a 8—9000 főnyi bucsusok szekerei.

A templomban őrzött híres csodatévő képet 1668-ban vásárolta egy bosnyák eredetű ember, Vrichonassa György s tőle került az ide. Mikor a törökök 1695-ben az egész kápolnát porrá égették, csupán ez a papiros kép maradt sértetlenül. Azóta is tömérdek csoda történt vele, a mint erről bőven értesülhetünk a ponyván szelvére árult históriákból és szent könyvekből.

1520-ban építették az első kápolnát, oda, a hol 1767. óta a mostani templom büszkélkedik. Hossza 67', szélessége 15 és magassága 20' méter. Kilencz oltár és hatalmas orgona van benne; két sekrestyéje és két oratoriuma. A kis Mária-

szárnak 1768. apr. 25-én itt tett látogatását megörökítő emlék. E helyütt fakadt ő arra a nyilatkozatra, hogy a radnai zárdá legszebb fekvésű az egész világon.

Van egy másik emlékkő is, melyet a templomajtó táján jobbra az első oszlopnál falaztak be, s melyben egy patkónyomot mutogatnak. Mikor ugyanis egyszer a törökök fel akarták égetni a kápolnát, egyiknek lova alatt besüppedt a kő s a ló lábainál fogva tartotta a derék muzulmán. Szentül hiszi ezt az ide zárandokoló nép és csokolgatja a híven megőrzött követ.

—i—r.

LÓCZY LAJOS KHINÁRÓL.

A Gobi sivatag. Homokosó. Porvihar.

Lóczy Lajos Khináról irt művében mint geologus különös figyelmé tárgyává teszi az általa bejárt vidékek természeti alakulásait, földtani sajátosságait, természeti ritkaságait. E tekintetben igen tanulságosak a khinai birodalom nagy sivatagairól s különösen a Gobi sivatagáról tett észleletei, melyeknek iszonyatosságairól és ijesztő

SUCCI, AZ OLASZ KOPLALÓ, BÓJTÖLÉSE 28 DIK NAPJÁN.

jének egész hire, mint a Hunyadi János- és Vichy-víznek csinált ügyes és elmes reklám.

De nem. A dolog tény s Succé immár kiállta bójtölésének harminczadik napját is — jó egészségben. Most, hogy a titokteljes likör rivmánya teljes, említsük fel röviden a Succé vállalkozásával kapcsolatos előzményeket képünk kíséretéül.

Succé apja hajóskapitány volt s maga Forliban született. Előbb mint tengerész szolgált, de kalandokra hajló lelke kóborlásokra ragadta. Bejárta Afrikát, megismerkedett Amir Mohameddel, a komori szigetek trónörökösével, ki rávette, hogy vele menjen hazájába. Zanzibárban mint mérnök szolgált Szaid Burghas szultánnál, Afrikából hozta magával azt a likört is, melynek készítményét módját titokban tartja, s melynek segítségével utazásai közben már hosszú bójtöket volt képes kiállani. Tíz évi távollét után csak ez év elején tért vissza Rómába, mint sokat tapasztalt csinos, elegáns ifjú. Szívesen és lelkesedéssel beszélgett a csodabátású liköréről, minek következménye az lett, hogy örültek nyilvánították s hat hónapot töltött bélyöldában. De a saját felszólására szabadon bocsátották, s ő kiadta afrikai élményei leírását, s hogy épeszüségét bebizonyította, feltette magában, hogy nyilvánosan próbára teszi likörjét.

Egy 54 tagu orvosi bizottságot hitt össze Milánóban ellenőrzésére, kik közül kettő-három éjjel-

Orvosok, tudósok eleget találgatják is Succé italának titkát; gyanítják, hogy oly növények kivonata, melyek ellensúlyozzák a gyomor működését. Állítólag az indiai fakírok is ismerik e szer titkát s e véleményít látszik támogatni az is, hogy Succé hajtószerkezetet vett be s mandulolajjal dörzsölte testét a koplalás alatt, hogy a gyomorfalak megkeményedését megakadályozza.

Annyi most már tény, hogy Succé kibőjtölte becsülettel a maga harmincz napját s most már megnyílt végre előtte is az ut a terített asztalhoz.

De mit bizonyít ez?

Azt, hogy azért ő is csak jóllakott egyszer — az éhezéssel.

EGYVELEG.

* Új vulkán Európában. Tunisz és Szardinia között a Galita kis sziget legmagasabb keleti csúcsán az aug. 27-iki nagy földrengés óta, mely Görögországgal s Olaszországgal sok kárt okozott, új vulkán keletkezett, melynek kráteréből időről időre oly nagy füstfelhők jönek ki, mint az Etna hegyről. Ugy látszik különben, hogy Szicília s Afrika közt az egész vidék vulkanikus természetű.

* A papírból készült vasuti kereket 1869-ben találták fel Chicagóban s azóta már 60,000 darabnál többet alkalmaztak az amerikai vasutakon, sőt nehányat az európaiakon is. A papírkerekek ugyan drá-

duló levelet kapott s 14,000 ember — naponként 30-nál több — jelenik meg nála segélykérésért, legalább 30 millió dollárt követeltek tőle s végtelen sokan szüjják fősvényiségéért és keményséviségéért. Nyugalma tönkre van téve s ezért kárpótlást kér.

* Sajátságos temetkező helyet szemelt ki magának az 1824-ben elhunyt Thümmel altenburgi miniszter. Növények birtoka mellett volt egy legelő ezer éves tölgy, melynek 13 méter kerületű törzse annyira szétbomlott, hogy meglehetősen tiszta tér maradt benne. Thümmel hajtása szerint e tőrt kicsinosították, kőfallal kirakták s ide temették holttestét. A fa még most is szépen virágzik.

* Az élve eltemetés ellenében Brooklynban külön kölcsönös biztosító társaság alakult.

* A Louvre-ban most az újabb rendezés alkalmával sok elveszettnek hitt értékes műtárgyat találtak meg, melyet Páris ostroma idején rejtettek el.

* Az óra-rugó ereje. Egy türelmes amerikai ki-számította, hogy egy közönséges zsebóra rugója átlag 0,000,000,047 lőerejű, azaz egy lőerejű gép 270 millió ily órát képes volna mozgatni. A számításnak természetesen csak elméleti értéke van.

* A kegyes hinduk új keresetforrást találtak ki. A kormány bizonyos összeget fizet minden megölt kigyóért, míg a nép nagy ünnepeket rendez a kigyóirtásukra. Sokan kigyókat foglósá, különösen a kegyes nőket keresik fel, s elpanaszolva, hogy most szegénységük miatt kénytelenek lesznek szentségte-ről az állatokat megölni, kegyadományokat gyűjtene-k.

RADNA (ARADMEGYÉBEN).

ötven nehéz sebesültet szedtek föl a templom padozatáról. A 12 ezer főre tehető bucsujáró tömegből öt ezren lehettek a templomban.

E nagy szerencsétlenség szomorúan utítja föl hírt a radnai templomnak és kolostornak, melynek rajzát ez alkalommal bemutatjuk.

A Hegyes-Drócsának utolsó ágai nyugat felé, Világos és Paulis közt szelid dombokkal végződnek s hatalmas falat képezve állják útját a rónának, hogy tért ne foglaljon Arad-megyéje keleti felében, mert az már »görbe ország«. A Borosjenő, Világos és Paulis közötti emelkedés Arad-Hegyalja, Magyarország egyik leggazdagabb bortermő vidéke. Élesen körvonaloza tűnik föl mindjárt, a mint Aradot az államvasut erdélyi vonalának valamelyik kocsijában ülve elhagyjuk.

Gyorktól kezdve mindenütt a hegy aljában haladunk s nem egy szép ponton nyughatnak szemünk örömmel. A vidék azonban egész szépségében csak a harmadik állomáson, Radnánál tárul fel; ott, hol tökéletesen megszűnik a Maros alföldi jellege.

Mióta a 2143 oláh, magyar és bunyevác lakos számú Radna vasuti állomás, hol a Lip-pára igyekvők is kiszállnak, azóta a forgalom egyre növekszik; van gyógyszer-tára, postája, távirádja, járásbíró-sága; a mellett választó-kerületi székhely. Vidéke nagyrészt erdő-ség; magát a községet is beültették fával. Jövedelmhajtó a

képhez oldalt elhelyezett lépcsőn szokás fölmenni. Még annak a falunak népe is dicsőség háramlik, melynek papja a körmeneten a szentséget viheti. Az oltár háta mögött néhány felfüggesztett mankó hirdeti a hely csodatévő erejét, melynélfogva a sánták kiegyenesednek, a süketek hallanak, a vakok látnak, stb. Az oratorium-ban százával lógnak a Mária-képek; ex voto ajándékozzák a templomnak e többnyire gyarló fametszeteket oly egyének, kik valamely bajból való megszabadulásukat a Máriához intézett fohászoknak tulajdonítják.

Radnát vagyons helylyé tette a sok búcsú. A templom előtti téren felülről sátrak közt pezsgő élet uralkodik. Olvasók, rózsafüzérek, radnai emlékpénzek, csodálatos históriák, imakönyvek, a közép izlése szerint kirívóan színezett szentképek, mindenfajta gyermekjátékok, mézeskalácsok, kanták stb. s a mik kiválóan radnai specialitások: a nagy keletnek örvendő, ügyesen font kétfüli kosarak, — élénk adás-vevésnek tárgyait képezik. A látogatók magán-házakba, a kolostor udvarára s az emeletes nagy vendéglőbe szállanak, vagy a mezőn maradnak. Ilyen ünnepélyeségeknek minden második ház egy-egy kocsmá.

A templommal összekötött kolostor kertje igen csinos: tőle délnyugatra, de épen nem tiszta környezetben, kis hegyormon áll a II. József csá-

szellemeiről a régi utleírók oly sokat tudnak mesélni.

A futóhomok-buczkák közt sok veszély környékezi az utast, eltévedés, szomjhalál, melyek még veszélyesebbek a forró homokfuvatagoknál, melyeknek lankasztó befolyását nyáron át az utazók éjszakai utazással kerülnek el. Valóban ijesztő, mondja szerzőnk, a homoksvatagok látása: a poros levegőn keresztül 200 méternyire sem lát a szem; növények zöldje naphosszat sem látható a sárga halmok közt. Csak az elhullott állatok fehérle csontjai nyujtanak némi változatosságot. A lovak patái nem okoznak zörejt a homokban, csak a buczkák oldaláról le-lecsuszó homok zaja töri meg a csendet, melyet a környező buczkák visszavernek, s melynek tompa moraja úgy hangzik, mintha távolról a föld alól jönne.

Csak Sa-csu-rej közelében látott Lóczy egyvalóságos tűnemény számba menő kristálytisztá tőt, magas homokbuczkák közé rejtve, partján templommal, melynek fenekek a vallásos babona szerint egy üreg van, mely Lassza főtemplomának szentélyével közlekedik s rajta keresztül oda hallik, a mint az ajtatos lármák a templomban imáik mellé a dobokat verik. A hol a patakok elég erősek arra, hogy állandó medret foglaljanak el, ott kavicsos sárga agyagtakaró keletkezik. A száraz kavics-sivatag felületén végigrohanó szelek átszítják annak agyagát, a homokot

kifúják a kavics közül, s a légben tova szállítják. Szélcsend idején aztán s éjjelenként, midőn a lég lehül, a légben lebegő por is jórészt alá hull, s a patakok szélén a nedvesség és harmat, vagy a növényzet, leköti egy sárga agyagos, meszes és homokos földde, mely függélyes falakban áll meg, s számtalan apró csövek, nád- és fűgyökerek ágaznak el benne. Ki ne emlékeznék ezekről a magyar puszták homokfúvásaira?

De valóságos homokosokról is szólnak a följegyzések e sivatagokon. A khinaik a lehulló port *sárga homoknak* nevezik, s ez *Ning-poban* minden évben kora tavasszal szokott beköszönteni. Macgovan e porosók keletkezése helyeül egyenesen a Gobi sivatagot jelöli meg, de szerinte ez termékenyít, s egy papíron összegyűjtve úgy találta, hogy egy négyszöglet terre körülbelül 10 gramm hullott. Nagyobb porosót említenek a krónikák 1850. március 26-án, a mikor nagy hőségben, hat heti szárazság után, egyszerre sárga köd borította el a levegőt, a nap és hold alig látszott, s az egész égből rozsdás színt öltött. A finom homok az elzárt szobákba is benyomult s a reggel megtörtült butorok estére ismét be voltak lepvé.

Ismét Rennie említ egy porvihar Pekingben 1861 május 18-án, mely annyira elsötétítette az eget, hogy délben gyertyát kellett gyújtani. Egy más homokfergeteg Tien-csin közelében 1862-ben több kilométer hosszúságban tele fújt egy hajózható csatornát, úgy hogy vihar után a nagy gabnás hajók a csatornában homokdombok tetején ültek. Bár a khinai történetírók a legrégibb időtől fogva jó aratás előjelének tekintették a porhullást, azért a khinaik rossz hatást tulajdonítanak neki, mérgesnek mondják a port s azt mondják hogy a ki e porral ellepett fözelekekből evett, mind hirtelen halállal mult ki.

Más érdekes jelenségei a pusztáknak a *porforgók*, *portölcserék*, melyek melegebb napok derekán gyakran keletkeznek. Csendesen üget a ló az egyhangú kavicspusztán, s egyszerre meg-hökken; előtte hirtelen suhogás támad; a forgószél okozza ezt, mely a finom port magával ragadva csavarszerűleg emeli fel a magasba, 1—2, sőt 800 méternyire is, hol 5—10 méter átmérőjű vastagságban több percig helyben maradnak, vagy kigyózáva hajlanak ide-oda, fent felhőkbe kerülnek s azután lassanként foszlanak szét. Mint vázlatunkból is látszik, ezeket a portölcserék tengelyük irányában áttetszők, ott tehát alig van légmozgás és por, míg a porral telt meleg levegő úgy csavarodik fel körültek, mint kuszó növényinda a karójára.

Peking; a főváros egyes részei. A császárok sírja.

Kövessük most tudós szerzőnket Khina részletes leírásában, melyet a legészakibb tartomány, Csi-li vázolásával kezd meg, fővárosával, Pekinggel. Peking klímáját száraz tél és nedves nyár jellemzi, az előbbinek leghidegebb napjai január közepére esnek. Lapályos környéken jól művelt szántóföldek terülnek el, melyek termékei főleg a tavaszi és őszi buza, míg a rizs csak mocsárosabb helyeken termeltetik s a szegényebb néposztály főbb veteményei, a kölesfajok, de a tatárka is terjedelmes földeket borít, valamint a *szója bab*, a *batata* vagy édes burgonya, sulyom stb.

Ugorka, tök, dinnye, saláta, répa és retek, mind az európai konyhakertek emlékeztetnek; a körteknak egy fajta gömbölyű mint az alma, galagonyajók, barackjók, cseresnye, alma, szilva bővé-

MANDSU URI NŐ.

ben, s e mellett a külsőleg a paradicsomalmával könnyen összetéveszthető izletes kaki, mely aszalva füge módjára sokáig eláll s kedvelt téli csemegé. A szállító is pompás gerezdeket ad itt, de a khinaik még nem tudnak belőle bort szűrni.

Mint minden nagy khinai városnál, Pekingnél is kellemetlen bűz csapja meg az idegen szaglószerveit, a mint a város alá közeledik, hol órákon át közelednek a városi hulladékok szállítóit. Egyébiránt e város egyike a birodalom legrégibb városainak s már Kr. e. a II-dik században *Ki* néven említették, de birodalma székhelyévé először Kublai tette 1260-ban. *Ta-tu* név alatt. Homokos lapályon, a világtájak szerint irányítva emelkednek az egymást észögben metsző falak, melyek a birodalmi várost kerítik. A mai Peking két részből áll: északról a nagyobb mandsu város, délről az 1544-ben épült khinai városrész — *Nej-cseng* és *Vaj-cseng*. Ez utóbbi az élénkebb rész, melynek széles utcáin örökös vásár zsibog, s nagy, de mocsos tereit sátrak, szekerek, berkocsi foglalkálják el. Ebben van az ég temploma, vagy *Tien-tan* is, tágas, tojásdad falon belül egy márvány terasszon, s szentélyében csak a császár imádhajtja az ég urat, *Sang-ti*. A közép-épület kettős kerek födelét színes fanyecsekerép fedi s csucsát aranyos gomb ékíti. Közel hozzá a földmívelés temploma, *Ti-tan* emelkedik, hol a tavaszi éjnap-egyenlőség idején a császár maga áldoz és a szertartási hivatal tagjai segédkezése mellett a templom-udvarán a szántást elefántcsont-ekével végzi. Végre mindkettőhöz közel van még a *fekete sárkány tava*, hol a császár árvizek idején környörög a vizek szelleméhez a vész elhárításáért. Erdekes látni való még a halastó, s a vesztőhely is, amott aranyhalak uszálnak, itt pedig fakalifában fel-függesztett véres emberfejek ijesztgetnek a város egyik legnépesebb részében.

A mandsu város három egymásba foglalt részből áll s a legfelsőbe, a *Nej-kungba*, idegen nem léphet be; vörös téglafalát és kapuit mandsu testőrök őrzik. Itt van a császár sárga fedelű palotája, parkok, közhivatalok és magánpaloták. Különösen a császár palotája belsőjét mesés gazdaságúnak írják le. A császár szobájában a butorok mind aranyból vannak, de az elfogadó teremben a trón kivételével nincs üldhely, mivel a császár jelenlétében senki sem ülhet le. Maga a trón 6 méter magas emelvényen van. Itt gyűlnek össze

mindennap hajnali 4 órakor a birodalom nagyjai s térdén állva tanácskoznak a császárral a birodalmi ügyek fölött. A mandsu város rendeseiben épült a khinainál, de nem tisztább, s csak déli részében, hol az európai követségek palotái vannak, látni néhány diadalívet és márvány-hidat.

Peking összes lakossága félmillió lehet; a mandsuknak közülök kizárólagos földadatok a fegyverforgás, melyért nekik rendes szold jár. Különben viseletükre nem igen különbözik a khinaiktól, csak a nőknek hosszú öltönye különös díszes és el nem nyomorított lába az ismertető jelük. Déltre Pekingtől a *Nanhaic-park* vagy vadász-kert fekszik, melybe szintén tiltva van európai-nak a belépés. Továbbá a *Jüan-ming-juan-park*, melynek nyugatról kifutó halmai alján terülnek el ama pompás hajlékok, melyeket 1860-ban a francia s angol seregek halomra bombáztak. Nemcsak a khinai építészeti remekei, de mesteri renaissance-izlésű paloták is romokban hevernek ma már itt, s közéjük az idegen csak lopva, a falak réssein át s drága pénz árán juthat be. Nyugatra innen a *Ven-su-san*, *Jü-csüan-san*, *Hiang san* nevű díszkertek és nyaralók terülnek el, zöld lombjaik közt számtalan kioszk, templom és márványhíddal s a néhány száz láb magas *Ven-su-san* déli oldalán egy több négyszög mérföldnyi nagy tóval.

Egy napi járásra vannak Pekingtől a *Ming-sirok*, magas hegyek lábánál. Tizenhárom császár földi maradványai porladoznak itten, s mindegyikök koporsója felett óriás fenyők közt díszes mauzoleum. De legnagyobbbszerű az 1403-tól 1425-ig uralkodott *Junglo* császár sírja, melyhez kölapokkal fedett út vezet s annak két oldalán groteszk emberi és állati alakok képeznek sorfalat: elefánt, teve, oroszlan, egyszarvu, a csodás kilin két-két párja, egyik állva, másik térdelve, őrzi a császár sírjához vezető utat, közöttük 12 pár emberi alak, államhivatalnokok, harcosok és papok, mindannyi márványból, tulétnagyságban sorakozik az út mellé. Az út végén az oltár csarnokát 60 roppant faoszlop tartja. 1436-ban épült e mauzoleum, s mögötte van a császár sírja, melyet pompás sírkő jelöl.

Kénytelenek vagyunk nagyon rövidre fogni Peking ismertetését, bár egyikét képezi az a leg-élvezetesebb lapoknak Lóczy könyvében. De nemcsak Peking, a nagy khinai síkság egyéb nevezetességei és tartományai is megtalálják Lóczyban a szakavatott, kitünő ismertetőt. Sorra megy végig *Ho-nan*, *Kiang-szu*, *Ngan-huci*, *Csekiang* stb. leírásán, külön fejezetet szentel *Fukian-nak*, *Formozá-nak*, a khinaikkal elvegyült *Pepo-huan* vad törzseivel, *Ning-pónak*, melynek női két szárnyulaku lapos fonatba viasztolt s kontyuktól arasznyira hátranyúló hajkúlról ismerhetők meg, *Kuang-Tung-nak*, mely utóbbinak lakosai a khinai nyelvnek egy sajátos képmény hangzásu tájshozzását használják, s közöttük élnek az őslakók, a kik még nem vegyültek el a khinaikkal, sőt nyelvöket és függetlenségüket is megőrizték. E tartomány főhelyei a híres kikötő- és halászárosok: *Kanton* és *Hong-kong*.

Hong-kong. A khinai nagy fal. Mongol szokások.

«Csaknem valamennyi Európából érkező hajó, írja Lóczy, Hong-kongnál vet először a khinai vizekben horgonyt. Nagyon meglepi az idegent, midőn Hong-kongba vagy Kantonba érkezik, a csónakok nagy száma, melyek a gőzöst körül rajzák. Mindenik egy-egy családnak a lakása s rendesen a nő kormányozza a hajót. Fekete selyemkendő takarja a hajósok fejét s ezek lábai ninesenek

úgy elnyomorítva, mint a khinai nők. Főkereset-forrásuk, hogy az idegeneket ki- s beszállítják csónakaikon. Ők a *hok-lo-ke*, egy megvetett néposztály gyermekei, kiknek ivadékai is az apák vízi életére vannak kárhoztatva. Tilva van a szárazon megtelepedniök s a folyón is nehéz megélniök, mert minden családnak megvan a horgonyhelye, s nagy számmal vannak.

Hong-Kong egy sziklasziget a Lieng-Ting öböl éjszaki szélén. A város Viktoria nevet visel s ezt csak akkor pillantja meg az utas, midőn már a hajó kikötőjének sima vizébe érkezett. Néhány óráig kanyarogva a sötét kopár sziklák között, melyek réseiben csak itt-ott rejtőzik felénk a gyepek, meglepő kép tárul elénk, a mint a várost megpillantjuk. A városban a kikötőtől a Viktoria csücsig lépcsőzetesen emelkednek az utcasorok és oszlopok, verandás paloták zöld díszkertek között ékesítik a terasszokat. A palotasorok fölött a kormányzó lakása egy gyönyörű kert közelében fekszik, melyben három földréz dísznövényei vannak egybegyűjtve. Ágyulövés adja hírül a postagözös érkezését, s róla mindenekelőtt a posta kerül a propellerekre, csak azután közelíthetik meg a nyüzsgő számpapok a gőzöst. Gyönyörű paloták közt lépünk a partra a *Prayán*, vagyis a műpart azon részén hol az óratorony előtt az kiszélesedik. Lármásan vitatkoznak a khinai *kulik*, hogy melyikök szállíthassa a vendéglőbe az utas podgyasztát s a gyaloghintósok egész legiója kiáltja: csér-ször, csér-ször (chair-sir! széket uram). Őles termetű indián szejk csinál köztük rendet.

A Queen-road (a királyné útja) voltaképen az európai központ s itt még a tulajdonképpeni Khinából vajmi keveset látunk. De ha innen nyugatra a *Tai-ping-san* utczába vetődünk, megnyílik előttünk a khinai életnek színtere. Khina csöcseléke és gonosztevői itt egész utcákat, lebujokat, opiumos boltokat és kártyatermeket töltenek meg. Nyüzsgő élet, élénk ipar van itt kétségek nélkül, de az átmenet a fényes európai városból a tengerészek csapszékei közé rögtöni.

Hong-Kong az egyetlen idegen birtok a khinai partokon s 1841-ig a Tung-család birtoka volt, néhány halászteleppel, melyen alig 2000 lélek lakott. Csak midőn az opium behozatalának tilalma a kantoni kereskedőket veszélyeztette, s a makaoi portugall kormány sem adott a hajóknak menedéket, akkor kezdtek ezek Hong-kongnál horgonyozni, s ismerték fel a kikötő kitünő voltát. Harminez év alatt fényes európai város lett belőle s lakóinak száma a 2000 szegény halászból 155,700-ra szaporodott. Mindezt az európai tőke és szorgalom befolyása alatt, úgy hogy kikötőjében az árboczerdő bármely európai kikötővárosnak is becsületére válnék.

Kantonból, Hong-kongból, Hszü-gnan-fuból a gr. Széchenyi-féle expedíció a lan-esu-fui uton utazott tovább. A khinai nagy falat már *Lan-csu-fu*-nál elérték. E nagy fal a San-ta-ho jobb partját követi, míg a hadi út a folyó balpartján vonul és mindig a falon belül marad. Ott hol a nagy fal délre, a *Nan-san* havasai lábáig kanyarodik, az ut egy váron keresztül a Kia-jü-kvan megerősített kapun vezet át, melynek értelme «jó hegyi kapu». A falnak e része láthatólag a földművesek tanyái védelmére épült, s minden 5 li távolságban tornyok szakták meg. De a mesés határfalnak ez a része az északihoz képest nyomorult. Nem köből vagy téglából, csak vert falból van építve, mint a mi alföldünk házai. Tornyaik körül az örök laktak, s a torony tetején néha egy fedett őrszobácska van, melybe a torony falán lecsúsgó kőtel segítségével juthat fel az őr. Hajdan tájfelzésre is szolgáltak a tornyok s éjjel tüzzel, nappal füsttel történt a jelzés, mely füst előidézése leginkább a farkas trágyáját vélték alkalmasnak azon hitnél fogva, hogy az a legnagyobb szélben is függélyesen száll a magasba. A mostani őrtornyák kicsiny sárkányhók, oldalakra tigrisek, lobogók és kanócos pus-kák vannak festve durva körvonalakban. Az ut-melleki őrtornyakon kívül még nagyobb földvárak is vannak, őrséggel, mert a nyugalom e tartományban ma sem teljes. A tangutok a khinai telepítvényesek ez örök ellenségei, kik egész tiro-las alaku kalapot viselnek, s az ókról, mondja Lóczy, ökrumak nevezik, ma is gyakran előtör-nek márhat s élelmi szert rabolni.

Mint a nagy fal Khinában, hasonló emlékei a védelmi építkezéseknek Kelet-Turkesztánban a régvárak. Képnök bemutatja a Tian-san alján, Teng-i-tárnál levőt, Kasgártól északra, azokkal a

OROSZ HADGYAKORLATOK KRASZNOJE-ZÉLONÁL. — A CZÁR A MINT A VILLAMOS FÉNYT S A JELZŐ RÖPPENTYŰT NÉZI.

sívár, tar sziklakkal, melyek Turkesztán hegyeit jellemzik. De a Tien-san jó köszönet szolgálat s azonkívül az ég köszöntelepek itt timsót, ammoniakot, rézgálicot is bőven adnak, s ólom- és rézbányák is fordulnak elő. A khinai trónnak hatalma jelenleg egész Kelet-Turkesztánra is kiterjed, s mivel e birtokai már orosz területtel érintkeznek, Kelet-Turkesztán hosszabb békének néz elébe, mint valaha. Nyugati határában ugyanis az orosz birtokokat nagyon keskeny semleges köz választja el az indiai korona tartományaitól, s Oroszország nem léphetne át fegyveres kézzel a nélkül, hogy az indiai kormány ellenzésével ne találkozni.

A khinai nagy fal képezte hajdan a határt Khina és Belső-Mongolia közt is; a mostani határ azonban már a *In-San* hegységgel s a *Liau-hot* tápláló *Saramuren* felső folyásával esik egybe. A mongol füves puszták sóstavaikkal messze benyulnak délfele s e pusztákon már mongol jurtákat (sátrakat) is lát az ember, de mindamellett ez átmeneti vidékeken a khinai elem még túlsúlyban van, mert a mongol csak nagy nehezen adja rá magát a megtelepedésre. A tavasz és elelmes khinai kereskedő megfosztja őt marhajától, tevéitől, s kis kölcsönöknek nagy kamataira megy rá a gondatlan mongol vagyona. Öltözetre ők se nagyon különböznek a khinaiktól, hosszú kaftánfele a fő öltönyük, mely testüket eltakarja, s alatta csak télen viselnek meleg nadrágot, a mikor a kaftánt is juhborrel bélelik ki. Ezt őv erősíti derekukhoz s azon függ a mongol minden szükséges eszköze, a dohányszacskó, pipa, tűzszereszk. A kalkha-mongolok ezenkívül egy burnótszelencét is rejtegetnek maguknál s a vendéget burnóttal kínálják meg mindenekelőtt. Khinai csizma és kalap egészen eltér a ruházattól, télen pedig meleg sipka. A nők öltözete változóbb, a hosszú öltöny nines mindig övvel szorítva, e helyett gyakran rövid, ujjak nélküli felöltőt viselnek.

A mongol sátor (jurt), melyet ők «ger»-nek neveznek, kerek, kúpos tetejű alkotmány egy nyílással, mely kényenül s ablakul is szolgál. Vázát farudak képezik, s ezekkel kerítés módjára

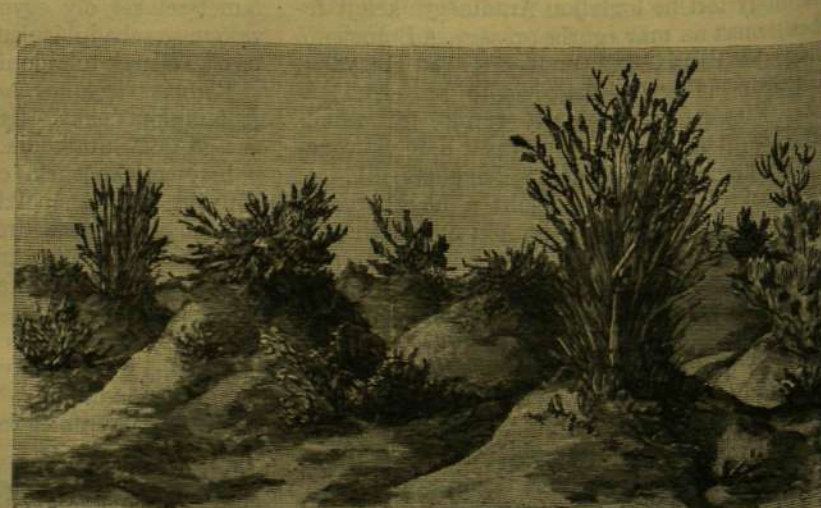
nyég-öt méternyi tért kerítenek be, föléjük pedig hajlékony rudakból, melyek egy abroncs lyukaiba illelnek, kúpalku tetőt alkalmaznak. Az így elkészült vázra nemez-takarót borítanak. E könnyű lakóház közepén áll a tűzhely, szemközt az ajtóval házi kincsek és szent képek. A jurta baloldalán vannak a házi eszközök, vizes-puttony, üstök, réz teás kancsó, stb. Folyadék hordozására a *dasmik* nevű edény szolgál, mely *Bálint* Gábor szerint olyan alakú mint a mikulacsunk, csakhogy bőrből vagy papírból van. A tűzhelyen nem fa, de «argol» vagy marhaganéj ég, melyet gyermekek gyűjtenek az utban, hűti kosárban. Ha gazdag idegen érkezik a mongol tanyára, ajándékol «argolt» hoznak neki, hogy megkíméljék a gyűjtéstől.

Nagy tüzzel és jól, de kiálhatatlan büzzel ég ez, s vascsővel ellátott börtömlővel élesztik. A tűzbe szemetet dobni, belekőpni, vagy hegyes eszközrel turkálni, Bálint szerint, nem szabad; ez még a régi sámán vallásból fenmaradt tilalom. A tűz soha ki nem alszik s körülötte nemez-takarókon, a gazdagok drága szőnyegek hevernek. A mongolt nagy szenny jellemzi, kezét is ritkán mossa meg, azért hemzseg rajta a sok féreg, melyeket minden restelkedés nélkül fog meg s harapdál szét fogaival. De egészsége vas, a leg-hidegebb éjszakán is kiállja a szabadban alvást; csak a nedvességtől kap mindjárt csúzt, s azért a hideg víztől irtózik is, s szomját csak forró theával oltja. Néha ebbe egy marok pórkőlt kölest, egy darab vaját, vagy juh-farktő zsírt vet, s ezt napjában 10—15-ször is ismétli. Legkedveltebb húsétele a birka, melyet kegyetlen módon öl meg, felmetszi hasát s szívet addig szorítja, míg a vér lüktetése eláll. Az állatnak azonban meg beletit is felhasználja, azon kimosatlanul vért tölti meg s mint főtt kolbászt kólti el.

Sok érdekes és különös vonást sorol meg elő Lóczy a mongol faj jellemzésére; de térünk meg engedi ezeket további részletezni. Egy szerűen ajánljuk becses könyvét a magvas és szórakoztató olvasmányok minden kedvelőjének, s nem nyomhatjuk el azt a meggyőződésünket, hogy a

PORTÖLCSEK A Gobi SIVATAGON.

A POR ÉS FÜTÖHOMOK TERMÉSZETES MEGKÖTÉSE.

természettudományi társulat valóban lekötözte kiadásával az olvasó közönséget, s szolgálatot, tett vele a magyar tudományosságának.

OROSZ HADGYAKORLATOK VILLAMOS FÉNYNÉL.

Oroszország nyolczszázezer katonája, — ennyire megy a hatalmas éjszaki birodalom "béke"-állománya, — augusztus hó második felében tartotta meg az év hadgyakorlatokat a nagy ország különböző részeiben. A csár és neje e gyakorlatok közül a krásnoje-zelón voltak jelen augusztus 19-étől 23-ig, mely hely Szent-Pétervárhoz közel fekszik s az orosz csároknak olyanforma kéjlake, mint volt a francia királyoknak Trianon, vagy a porosz királyoknak Potsdam vagy Sanssouci. A gyakorlatok nagy ünnepekként közt folytak le. Európa minden részéből meghívtak egyes kiválóbb katonai egyéneket reá s többek közt királyunk egyik fivére is jelen volt, mint néző.

A gyakorlatok alapeszméje Plevna ostromának utánzása volt. Krásnoje-Zelót ideiglenes sánczokkal, erődökkel s más katonai művekkel vettek körül mintegy harmincz versztnyi kerületben. A katonai térképen 18 nagy és kisebb erőd volt feljegyezve, leginkább az oda helyezett ezredek nevével. Kilencz ezred vett tevékenyebb részt a gyakorlatban. A legnagyobb részt a kör keleti oldalára helyezték el, mely felé a Csarzoje-Zelo felől támadásnak jönni kellett. A felkőr másik oldalán az erődítvények inkább csak a papíron voltak meg. Ebben a hadgyakorlatban mintegy 50,000 katona vett részt s ezért kellett a nyugoti oldalt részben üresen hagyni. Minden csoport két osztályra oszlott: keleten voltak a támadók, nyugaton a védők.

A keleti csapatokat Richter tábornok vezette, ki az orosz-török hadjárat alatt különösen az által lett ismeretessé, hogy a Dunán Zimnica mellett hidal készítettett. E támadó sereg 24 zászlóalj-ból állott 74 ágyuval s egy távíró-teleppel. Terv szerint a keleti csoportnak erővel át kellett hatolni a Tjora folyón, mely az alkalmossal a Dunát képviselte s azután előre hatolni az országtúton s elfoglalva Csarzoje-Zelót, megtámadni Krásnoje-Zelót s a körülötte levő erődöket. A nyugati csoport kénytelen volt lépésről-lépésre visszavonulni, időközben egy pár csatát kísérelni meg s a védőbástyákat oltalmazni.

Krásnoje-Zelo környéke dombos. Egy fenyő-erdővel borított domb, melyet a csúcsán levő finntemplomról Kirkhofnak neveznek, volt a kulcsa a felkőr jobboldalának, mivel az erődök közelében állott; a baloldal középpontja a Nikolina dom volt, melyen az Izmailov-erőd állott. E két helyen valóságos háborus kép tárult fel, mely különösen érdekes volt az éjjeli támadásoknál, midőn az ostromlók mozdulatának kikutatására villamos fényt alkalmaztak s a rakéták és fáklyák jelzéseit is felhasználták. 22-én éjjel Kirkhof ostrománál a villamos fény észszerűtlennek bizonyult, mivel a templom fala még jobban ki volt téve az elleneség útkegének. Nikolina ostrománál, melyet képtünk is ábrázol, a villamos fény és rakéta hatásosabb volt s valódi tűzjáték fejlődött ki e helyen. Jellemző, hogy a környék lakói azt beszélgették, hogy ez ünnepet a csár arra a hírre rendezte, hogy a bolgár fejedelmet letették trónjáról és elfogták, a mi tudvalegőleg épen ezekben a napokban történt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle októberi kötete változatos és érdekes tartalommal már kikerült a sajtó alól.

A füzet tartalmát nagyobb tanulmány nyitja meg Péterfy Jenőtől, a mely ismereti és magvas tollu széptani írótl, ki a nagy olasz költőről most is sikerült jellemzést irt abból az alkalmából, hogy a "Divina Comedia" első része, a "Pokol", megjelent magyarul Szász Károly fordításában. Péterfy a Dante nyelvét is tüzetesen fejtegeti, annak feltűntetésére, hogy a XIII, XIV. század olasz nyelvét mily nehéz, sokszor egészen lehetetlen is lefordítani más nyelvekre. Végül a Szász Károly által leközölt nehézségekről is megemlíti. Az érdekes tanulmányt követi *György István*nak "1848 és 1849-ből" című, sajtó alatt levő munkája második kötetéből egy fejezet "Az 1849 július 2-iki komáromi csata". *Pálffy Albert* regényéből, "A Dabóczy-család"-ból a negyedik közlemény jelent meg. *Földes Béla* a "Nemzetgazdasági és statisztikai évkönyv" legközelebbi megjelenő folyamából ad mutatványt. Adalékok

az alkoholizmus kérdéséhez" czimmel. *Ángyal Dávid* cikkke "Budavári vízszafogatójának két századik évfordulója", az ez alkalomra megjelent történeti művekről, többi közt Károlyi Árpád monográfiájáról szól. A hazai műipar iránt érdeklődők figyelemmel fogják olvasni Farkasfalvi Fischer Jenő cikkét, melynek címe: "Egy állami porcellángyár", s a franciaországi sevre-i porcellángyárral s annak a francia műiparra való nagy hatásával ismert meg, végül azt mondván: "Volt egyszer egy magyar Sevre is. Vajjon hova lett?" Költeményt gróf *Zichy Géza* irt a kötetbe ("A paradicsom rózsája"). *Radó Antal* pedig Hugo Viktor "Imádság" költeményének fordítását közli. A könyvismertetések az akadémia kiadásában megjelent irodalomtörténeti emlékek legújabb kötetével, a természettudományi társulat által kiadott s május havára vonatkozó meteorológiai kimutatásokkal, stb. foglalkoznak. A "Budapesti Szemle" előfizetési ára egész évre 12 forint, félévre 6 forint.

A Magyar művészek című díszes vállalatból a Révai-testvérek kiadásában a 9-ik füzet hagyta el a sajtót.

A vállalat szerkesztője, Szana Tamás, e füzetben egy külföldön élő magyar művész mutat be, a kit nálunk alig-alig ismertek eddig, s csakis tavaly láttunk tőle kezes életképeket, részint az országos kiállításán, részint a képművészeti társulat kiállításán. Skuteckzy Dóme ez, ki évek óta Velenczében lakik, s a velencei népelet egyik legkedveltebb festője. Műterméből az idegen utasok szívesen visznek magokkal velencei műemléket. Pozsonyban, Gajáron született. Festményei csaknem kizárólag a velencei életet és népalakokat tüntetik föl. A "Magyar művészek" ezekben mutat be többet, valamint a művész maga rajzolta arcképeit. A füzet ára 80 kr.

A Magyar könyvszemle 1885-iki évfolyama egy nagy kötetben egyszerre jelent meg. Tíz év előtt a nemzeti muzeum könyvtára indította meg e vállalatot, hogy egy részt rendes közlőnyt adjon a bibliográfiának, más részt serkentőleg hasson e tudományágban. Az utóbbi időben azonban a vállalat szűnetet tartott, míg nem a közoktatásügyi miniszter támogatása lehetővé tette, hogy tovább is fenmaradjon, s az elmaradt két füzet is megjelent pótdíjjal, az 1886-iki évfolyamig, mely legközelebb fog megjelenni két füzetben. *Csontos János* szerkesztő gazdag tartalommal állította ki az utólagos köteteket.

Az 1885-iki évfolyam 30 ívnél több, s benne van *Horváth Ignác*nak összeállítása az 1885-ben Magyarországon megjelent könyvekről is. Megjelent ebben az esztendőben magyar nyelvű munka 1804, nem magyar nyelvű 365, hazánkban érdeklő 167, összesen tehát a magyar könyvszemle körébe tartozó 2336 munkát sorol föl. A kötet első közleménye *Csontos János*tól a magyar nemzeti muzeum könyvtárát ismerteti. Jelenleg összesen 141,255 művet tartalmaz 202,494 kötetben. Ehhez járul 865 inkunabulum, 40,000 apró nyomtatvány, 12,000 alkalmi vers és beszéd, 10,000 iskolai értesítő, 20,000 egyleveles nyomtatvány, 15,301 fa, rez- és kőmetszet, 16,460 kötet kézirat, 80,000 drb oklevél, 603 fényképmásolat. A kötet többi részeiben *Horváth Árpád* a kir. statisztikai hivatal könyvtáráról tesz jelentést; *Csoma Emil* Losonczi könyvtárát ismerteti; *Desző Adolf* adatokat közöl a nyitrai egyházmegye könyvtáráról; Majláth Béla könyvtárát a muzeumi könyvtár 1884—85. évi gyarapodását ismerteti s *Ruszt R. J.* a szegedi Somogyi-féle könyvtárát. A kötetet számos kisebb ismertetés egészíti ki a vegyes közlemények egész seregével. Ára 4 frt s a sajtó alatt levő 1886-iki évfolyamra is ennyivel lehet előfizetni.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képből nagy vállalatnak Bécsről és Alsó-Ausztriáról szól részéből a 9. füzet jelent meg a magy. kir. államnyomda kiadásában, díszes kiállításban. A füzetben véget ér Lützow Károly cikkke Bécs újabb festészetéről és szobrászatáról, melyet b. Kaas Ivor fordított magyarra. Falke Jakab Bécs művészi iparát ismerteti; e cikk gondos fordítója Pastiner Gyula. Megkezdődik ezután Bécs közgazdasági életének ismertetése Exner Vilmos Ferencztől, Helmi Ferencz fordításában. Tizennyolcz illusztráció érdekelt a füzetben, festészeti, szobrászati és műipari tárgyakat mutatván be a szöveg mellé. Ára 30 kr, s megrendelhető a Révai testvérek bizományánál.

Rákóczi Zsigmond életrajzát fejezte be a nyáron jeles történetirónk *Szilágyi Sándor*, Rákóczi György korának alapos ismerője. Zsigmond a György fejedelem öccse volt s nagy részt vett kora politikai és közművelődési mozgalmában. Az életrajz a "Történeti életrajzok" egyik kötetében jelenik meg, számos illusztrációval.

A "tizenkilencedik század", Rudnyánszky Gyulának ily című tíz énekes epikai költeménye

november hó közepén jelen meg. Mai számunkban közöljük belőle a mű elsőhangját.

A magyar színművészet története című műre hirdet előfizetést dr. Váli Béla. Nemzeti színeszetünknek századik évfordulója egybeesik a nemzeti színház fennállásának ötven éves jubileumával, melynek ünnepét a jövő évben üljük meg. Ez alkalomra bocsátja közre dr. Váli Béla a Kisfaludy-társaság által díszesrelet kiütített és 100 arannyal jutalmazott pályamunkáját.

Váli Béla művében kimerítő ismertetést nyújt nemcsak a magyar színeszetről, hanem az annak mintájul szolgált külföldi színeszetekről is. Kitejeszkedik az idegen nyelvű iskolai színi előadásokra és hatásokra, melyet a mi színművészetünkre gyakoroltak. A mű legnagyobb részét a múlt század végétől, 1787-től kezdődő magyar nemzeti színeszet fejlődésének levéltári kutatás alapján készült története foglalja el. Az anyaghoz a szerző nyolcz évnyi buzgó kutatás által jutott s több ritka okmányt, színlapot, arcképet stb. szerzett meg. A kötet, melyet több illusztráció fog díszíteni, a karácsonyi ünnepek előtt jelenik meg. Előfizetési ára 3 frt, mely Aigner Lajos könyvkereskedésbe küldendő.

Tapasztalati lélektan, írta Öreg János. Ez iskolai könyv a második kiadást érte meg most Debreczenben, Csáthy Károly könyvtárusnál. Ára 60 kr.

Gyermekeinknek című verses közzöntő könyvet irt Peres Sándor, mely Pozsonyban Drotteff Rudolf kiadásában jelent meg. Minden alkalomra versek vannak benne, családi ünnepekre, jó barátoknak, egyházi ünnepekre és hazafias ünnepélyekre. Hasznát vehetni ily alkalmakra. A füzet ára 20 kr.

Előfizetési felhívás. "Hamis gyémántok" cím alatt Hevesi József egy kötet elbeszélést ad ki október 15-ikén több mint 30 illusztrációval. Fizető példány ára 1 forint 50 kr., díszkötés 2 forint 50 kr. Az előfizetési pénzek a "Magyar Salon" szerkesztőségéhez (Budapest, VII. ker. dohány-utca 12. sz.) küldendők.

Folyóiratok. A "Nemzetgazdasági Szemle" szeptemberi számában dr. Jekelfalussy József nagyobb dolgozatot kezd meg Magyarország 1885-iki iparstatistikájából; Kéglly Sándor is statisztikai adatokat dolgozott föl, melyek hazánk népességének gyarapodását tüntetik föl. — A "Házunk" történelmi folyóirat szeptemberi füzetében Szinyei József komáromi naplójából a huszoneketedik éredek közleményét adja. Ez most a csallóközi köztársaság történetét beszéli el, kellő adatokat szolgáltatva az eddig homályosan ismert esethez, mely abból állt, hogy a kik Komáromvár kapitulációját ellenézték, azokat Thaly Zsigmond ezredes annak az eszmének akarta meggyerni, hogy a Csallóközbe vonuljanak, s ott szervezzék tovább ellenállást. Az összeesküvés azonban megihusult. Márki Sándor "Adatok 1790-ből" című alyt egy aradi megyegyűlést ír le; Hóke Lajos "Az 1848. május és június hónapok" eseményeit jegyzi föl; Torma Károly folytatja "Gróf Gyulai Ferencz tábornok emlékiratai"-nak közlését; Vetter Antalól "Az 1848—49-iki szerb támadás" újabb részlete olvasható; Hamary Dániel pedig a "Március 15-ike 1848-ban" című alyt kezdett polémikus cikkét folytatja. — Az "Erdészeti Lapok" augusztusi füzetében az erdészeti ügyekre vonatkozó számos tartalmaz közlemény van. Az országos erdészeti egyesület e derék közlönye a szakemberek teljes figyelmét megérdemli.

Zeneművek. Rózsavölgyi és társa kiadásában megjelentek: "Kedvelt Balatonvidéki nóták"; énekhangra és zongorára alkalmazta Allaga Géza. Két dal van benne ("Sir a kis lány a Balaton partján" és "Pihej rózsa") s ára 80 kr. A "Magyar dalok és népdalok" című füzetekből kettő hagyta el a sajtót; egyikben van "Az én szobám picike", a másikban "Hét csillagból van a gönczöl szekere". Egynek ára 50 kr.

A műcsarnok őszi kiállításának első sorozata október első napján nyílt meg, s érdekes nyitány a nagy kiállításhoz, mely a második sorozattal lesz majd teljes mikor a többféle jutalomra és Munkácsdijra is beérkeznek a pályázók művek. Az első sorozat tnylmóv része is magyar művészekről ered. A kiállított 184 mű közül 105 magyar művészeké. Magyar festő és szobrász 52 veszt részt a kiállításán, összes kiállító száma pedig a külföldiekkel együtt 102. A külföldi művészek egy pár feltűnő darabbal vannak képviselve, melyek kiváló stílus, tartalmas előadást és kitűnő technikát képviselnek. A hazai festők jelentősebb része életképeket mutat be. Történelmi képet csak *Than Mór*tól és *Madarasi Viktor*tól találunk; ez utóbbi is csak a muzeumi képtárból levő "Zrínyi és Frangepán" egy kisebb mását állítván ki. Az arcképek is számosak és jelentékeny haladást mutatnak e téren. Tájékoztatóink közül irtó *Ligeti, Telepi, Spányi* és két szép darabból *Bátó Mednyánszky*, ki igazi tájfestőnek mutatja be magát.

Mészöly Géza kedves apróságaiából (tájképek, rézcék) négy érdekelti a tárlatot.

Az életképek nyújtják a legérdekesebb szemlést, mert fiatalabb művészeink ebben a genre-ban fejtenek ki nagy tevékenységet, s itt ezáltal is van nemcsak tarthatóság, verseny, hanem igazi siker is. A kiállítás mezején neve lesz bizonyára *Bihari Sándor*-nak, ki friss erővel, humorral és találó előadási képességgel lép elő. "A bíró előtt" című festménye a tárlatnak egyik feltűnő darabja. A kép színhelye egy falusi bíró szobája, a hol mint panaszos egész cigánybanda jelenik meg, s a primás nagy alázatossággal mutatja be öszszetört hegédjét, a banda többi tagja pedig egytől-egyig mind magyarázni látszik a nagy kárvallást. Ott áll a vádlott is, egy kék mándlis parasztleány, nyugodtan és megveto tekintettel mérve végig a panaszkodókat. Kiténően festett alak. A cigányok is mind igazi cigányok alakok. Elkeseredésűk, zajongásuk a többi jelenlevőben általános derültséget kelt, s az egész képen a vidámság fénye, a humor zamataja ömlik el. *Bihari* másik életképe "A víziszony" is sikerült festmény. Ennek hőse egy kis gyerek, a kit épen fürdetni akarnak, de kalimpálozik, s nem akar a teknőbe ülni. Az anya és két más asszony szerető derültséggel nézik viczkándaoskást. *Elmer Lajostól* a "Husvétí kőmenet", *Aggházy Gyulától* "No ne izéljen", *Skutetzky Dámetől* "A kedves gyűrűje" az életképek legjobb darabjai. *Kemény Jenő*, *Margitay Tihamér*, *Herzl Kornél*, *Tahi Antal* festményeit említjük még meg. A fiatal generáció is mellőzi mára banális tárgyakat, a korcsmai jeleneteket. Női festők közül *Konek Ida*, *Csányi Gizella* és *Jókai Róza* k. a. állították ki festményeket. *Jókai* kisasszony jelenleg Münchenben tanul, s tanulmányai bizonyítékai az élénk színű "Dolce far niente", egy szerelmes pár. A szobrászatot a legtöbb darabból *Strobl* Alajos képviseli, s művei közt nem kis hatású egy életnagyságu tanczóoló női szobor, mely plasztikai jó tulajdonai mellett az al a feltűnéssel bír, hogy színeze van. A szobrok színezésének kérdése a legújabbak közé tartozik a művészvilágban és ezzel Strobl jól választott alkalommal tett kísérletet. Szobornívó ugyanis a vigadó táncztermének díszítésére készült, s a spanyol "fandango" tánczot ábrázolja, a népszínház egyik primadonnáját véve hozzá mintául. A szép alak haja, fátyola, kis kabátja feketére van festve, a szoknya gyöngye rózsaszín, a harisnya halványkék. A mű tetszetős és esti világításnál bizonyony a vigadó termében nem téveszti el a hatást. A kiállításról közelebb illusztrált tárgymutató is jelenik meg.

A szegedi új színház megnyitása okt. 2-ikára volt kitűzve. Tiszta miniszterelnök is leutazik gróf Tisza Lajossal, Lukács György belügyi államtitkárral, továbbá Lechner Lajos, Budapest főmérnöke, ki a város újjáépítésének egyik vezetője volt; több országgyűlési képviselő, írók, művészek.

A díszelőadást a színház zenekar által előadandó Rákóczi-induló nyitja meg. Ezután Nagy Ibolya k. a., a nemzeti színház tagja, szavalja *Csik* Gyergely prólogját, mely után a színtársulat előadja *Jókai* "Arany ember"-ének III. képét a "Senki sziget"-ét), *Szilágyi* "Csikós"-ából az első felvonás második részét, s végül *Millocker* "Koldusdiák" című operet-jének első felvonását.

A pozsonyi színház megnyitó előadásai szeptember 26-ikán végződtek. Utólag a lapokban megrovások is hangzottak a pozsonyi ünnepélyekről, nevezetesen, hogy az első nap izgalmai közt megfeledeztek a közreműködő művészekről, kik oly szívesen mentek Pozsonyba. E mulatságot azonban később helyrehozták. Pailleron vigjátékában, "A hol unatkoznak", Prielle Kornélia kitűnő játékában gyönyörködhetek a pozsonyiak. Utolsó előadásul Dóczy "Széchy Mária" vigjátéka volt kitűzve, de Nagy Imre betegsége következtében a "Szigetvári vértanúk" első felvonása került színen Bercesánnival, Jászay Mari asszonnyal, Fái Szeréna kisasszonnyal és Gyenesse a főbb szerepekben. Utána a "Nőuralom" Helvey Laura, H. Láncey Ilka, Szacsayné asszonyokkal, Nádayval, Gyenesse és Latabárral a főbb szerepekben. Mergl polgármester a színpadon gróf Keglevich Istvánnak pompás babérokoszorú adott át a művészek számára. Előadás után a város képviselőtestülete *Keglevich* gróf intendáns és a budapesti művészek tiszteltetére a Palugyay vendégfogadóban lakomát rendezett.

A Pécelly drámai jutalom. Az akadémiánál pár év óta jutalom van kitűzve oly hazai történeti színművekre, melyek már előadattak, vagy nyomtatásban megjelentek. Ez a Pécelly-jutalom. Eddigél azonban egyszer sem adták ki még, s ily érteben az akadémia czéljaira marad az ezer forint. Az utolsó időben előadott vagy megjelent színművekből most négy mű pályázott, de csak kettő jöhetett komolyan szóba, melyek a nemzeti színpadon adtakat elő: "Széchy Mária" Dóczy Lajostól s "Endre és Johanna" Rákosi Jenőtől. A három bíráló: Arany László, Gyulai Pál és Vadnai Károly közül az utóbbi arra szavazott, hogy a jutalmat adják ki "Széchy Mária"-nak, ellenben a másik két bíráló a mellett döntött, hogy a jutalom egyáltalában ne adassék ki.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az országos képművészeti társulat legutóbbi választmányi ülésén *Trefort* közoktatásügyi miniszter levélben tudatta, hogy a társulat negyed százados fennállásának évfordulója alkalmából a kormány is kifejezni óhajtján elismerését, a társulat czéljainak előmozdítására évenként kiosztandó 500 frank belértéket képviselő két aranyéremmel alapít.

A kiosztás módozatait illetőleg az érnek kiosztására vonatkozó javaslatot a társulati nagy díj felett döntő rendes pályabírószag — kiegészítve a közoktatási miniszterium művészi ügyeinek mindenkori referensével — teendi. A javaslat jóváhagyása és az érem adományozásáról szóló oklevél aláírása, mindenkorra a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek tartatik fenn. Kiosztás alá kerül évenként az ősi kiállítás alkalmával két-két aranyérem, egyenkint 500 frank belértékben, mely érnek egyike hazai, a másika osztrák vagy külföldi művészt illet meg.

A választmány elhatározta, hogy küldöttségileg mond köszöntet *Trefort* miniszternek. A küldöttség Harkányi Frigyes alelnök vezetésével és hó 28-ikán jelent meg a miniszternél, ki igen barátságosan fogadta, s Harkányi köszönetnyilvánítása után hosszabban beszélgetett. Örömet fejezte ki, hogy van oly társulat, mely a politikával nem foglalkozik, s vannak férfiak, kik a műveléssel foglalkoznak. Míg ezzel szemben, fájdalom, igen sokaknál a "rongyluxus" kapott lábra, mert csak rongyluxusnak nevezhetni azt, midőn valaki drága pénzen czifra butort és papírszöveget hoz Francoiarszágból, melylyel családja anyagi viszonyait rontja, s miből végre nem marad egyéb, mint foszlány és rongy. A művészet a közgazdaságban is jelentékeny tényező, de ezt — sajnos — még nem látja be a magyar közönség. Vegyük csak mindjárt az első anyagot, a kenderit mily csekély összeg az ára, pl. egy font kendernek, s ha fonalából vásznat szőnek s a művész kepez fest rá, még közpérszerű művész is, ezerszeres, tízezerszeres érték ad neki. A transzpozíció e nagy horderejét nem ismeri közönségünk, ezt kell megértetni vele. Hazai különleges nemzeti magyar művészetünk megalapítását nagy mérvben hárthatja, hogy fiatal művészeink általában külföldre törnek, nem nekednek itthon magyar művészeké, aztán odatapadnak, beszívják az idegen szellemet, a hazaitól eltérő irányt követnek s ily uton nem teremtik meg a magyar nemzeti művészetet; mint a külföldön képzett orvosok nem fejlesztik, nem emelik a magyar tudományt, ugy magyar művészet sem lesz ily uton. Harkányi azon megjegyzésére, hogy a művészet iránti érdekeltséget nem lehet erőszakkal, azt mondta, hogy lehet, sőt kell. Meg kell támadni azt a bizonyos álszöveget, sürgetni a vagyonos osztályt, hogy vegyen magyar művet. Az első lépés megtétele, a kezdet után megjö a műszeret s utána általánossá válik a műpártolás. Élénk, lelkesült éljenz adóvölge a miniszternek e nyilatkozatát, mire a küldöttség *Szalay Imre* osztálytanácsosnál, a művészeti osztály vezetőjénél és *Berzeviczy Albert* államtitkárnál tiszeltgett, kinek szintén Harkányi alelnök mondott köszönetet.

A Kisfaludy-társaságnak a szünidők utáni első havi ülésére, szept. 29-ikére, nagy közönség gyűlt össze. Az elnök *Gyulai Pál* üdvözölte az új ülészakban a tagokat.

Beöthy Zsolt titkár jelentette ezután dr. Kovács Pálnak, Kisfaludy Károly utolsó tanítványának elhunytát. A társulat részvét-iratot fog intézni az özvegyhez s Kovács fölött emlékbeszédet tartat. Továbbá jelenti, hogy dr. Darázsai Albert budapesti ügyvéd 100 fital a társaság alapító tagjainak sorába lépett. *Wisoczky* és dr. Herman Antal, a kiket az "erdélyi cigány népköltés és zene" tanulmányozásában a társaság támogat, jelentést tettek eddigi tevékenységükről. A jelentés többek közt azt konstátálja, hogy a magyar cigányzene nem — mint Liszt állítja — elmagyarosodott cigány eredetre, de elcigányosodott magyar eredetre vall. Ezután kezdődtek a felolvasások. *Paulay Ede* a Burns Róbert költeménynek fordításából mutatott be többet. *Lévay József* fordításai ezek, ki egész nagy Burnst készit, s valószínűleg a Kisfaludy-társaság adja ki a beces gyűjteményt. A szép költeményeket *Lévay* fordításában nagy élvezettel hallgatta a közönség. Majd *Agai Adolf* olvasott föl egy elbeszélést "Viola Boris" czimmel. Az érdekes részletekben bővelkedő elbeszélés szerzőjét a hallgatóság megtapsolta. Végül *Bartók Lajos* olvasta föl a normann kalózeletből vett költői elbeszélést "Az óceán-kiárlást", melyet élénk tetés fogadott.

Az országos zeneakadémia egész új szervezésen megy keresztül. Nemcsak arról van szó, hogy a tanári állomások rendszerezésének, hanem *Liszt* Ferenc halála következtében beállott annak szüksége is, hogy az igazgatóság újja alakítsák. Hír szerint tervben van az is, hogy az országos színiiskola operai osztálya kapcsolatba hozassék a zeneakadémiával, a mi mind a két intézetnek előnyére válnék. Eddig *Hubay*

Jenő és *Popper Dávid* mint rendes tanárok nevezettek ki, mindegyik 1200 frt fizetéssel, 300 frt szál-láspénzzel és 1000 frt személyes pótlékkal.

Az orsz. régészeti és embertani társulat szept. 28-ikán Pulszky Ferencz elnökele által ülést tartott, melynek tárgya *Berkovits Borota* értekezése volt az Új-Szöny körüli ásásokról. *Berkovits* mémoireskai százados a komáromi erőd-év építésénél volt alkalmazva. Feladatává tétette, hogy *Új-Szöny* tájékán a Duna mentén egy váracst építsen, melynek a városha vezető vasutat kellett védenie. Építésközben a százados egy régi római castrum maradványaira bukkant. A napfényre kerül régiségek egyre fokozták érdeklődését a régészet iránt, ugy hogy kiváló gondot fordított az érdekes helynek archaeológiai átkutatására. Ebbeli kutatásairól irt tanulmányát október 18-án. *Hampel József* társulati titkár, a ki egyuttal bemutatta a *Berkovits* által gyűjtött régiségek egy részét, fölíratos téglákat, cserpeket, érmekeket, szintén az általa fölvet téképeket.

MI UJSÁG?

A szepesi püspök vendégei. *Császka György* szepesi püspöknek Sescanikvárában előkelő vendégei voltak pár nap előtt. A szép fekvésű ódon várkastély, a hozzátartozó nagyszerű kerttel, melyen átfoly a Hernád vize, már tavaly nagyon megtetszett *Klotild* főhercegnőnek s ott hosszabb ideig is tartózkodott. A főhercegnő az idén sem mulasztotta el, hogy legalább egy pár napra el ne látogasson Sescanikvárába. Szept. 25-én gyermekeivel: *Mária Dorottya* és *Erzsébet* főhercegné kisasszonyokkal, *József* és *László* főhercegekkel. Holdházy apát s néhány ndvari ember kíséretében. Tátrafüredről Sescanikvárába rándult, s ott két napig volt vendége *Császka* püspöknek. A főhercegi család m. hó 27-én utazott el a váról haza, *Alcsuthra*.

Jókai és az erdélyi közművelődési egylet. *Jókai* a kéziratait emlékül birni akaróktól befolyt összeget az erdélyi közművelődési egylet elnökségének következő levél kíséretében küldte el:

"Méltóságos Igazgatóság! Bátor vagyok az erdélyi közművelődési egylet hazafias czéljaira 901 frtot és egy 500 frtos alapítványt beküldeni, mint a magyar közönségnek kézirataimért beküldött kegyetes adakozása eredményét. Kérem az előbbi összeg érteke szerint magamat az alapító tagok sorába fölvetetni. Kivánon, hogy isten segítse az üdvös célhoz e minden tekintetben áldásos működési intézetünket, de segítse a nemzet is; elég volt már a szavakból, beszéljenek a tettek! Maradok a méltóságos igazgatóság igaz hive *Jókai Mór*." — *Jókai* a jelentkezés sorrendje szerint az 1335-ik alapító.

Liszt szobra Sopronban. A soproni bizottság, mely *Liszt* szobrának létesítésére alakult, elhatározta, hogy legközelebb megindítja a gyűjtéseket ugy a hazában, mint a külföldön. A bizottságban fölvetették azt a kérdést, hogy a mai pénzügyi viszonyok közt nem kell-e eredménytelenségtől tartani, továbbá hogy nem volna-e bevárandó, hogy vajjon a budapesti zenészeti körök a fővárosban nem akarnak-e *Liszt*nek emléket állítani.

Bertha Sándor hazánkfia, ki évek óta Párisban él, jelenleg Budapesten időz. *Bertha* jeles zeneszerző, nagy műveltségű férfi, ki a Párisban lakó magyarság érdekében is sokat és eredménytelenül fáradozott. Számos zeneművet irt, de ha erre nézve a budapesti zenészeti körök véleménye meg is oszlik, az mindeki elismeri, hogy kiváló zene-tudós, a ki itthon egy zenetanári székét nemcsak jeleníti töltene be, sőt ilyenre alig van nálánál hivatottabb zenetudóunk. A lapok emlékeztetbe is hozzák, hogy az országos zeneakadémián most tíres tanári székek vannak.

Az aradi vértanúk szobrának érebeontását a Tourbain-féle öntőgyár teljesíti, mert Budapesten csak egy ércöntő gyár képes ily nagy munkát teljesíteni s ez most a Deák-szobor öntésével van elfoglalva.

Ghyczy Béla altábornagy jubileuma. Az új honvédség körül kiváló érdemekkel bíró *Ghyczy Béla* altábornagy e hó 28-ikán töltötte be katonai szolgálatának negyven évét.

A budapesti honvéd-kerület kötelekébe tartozó honvéd-tisztikar testületileg tiszeltgett a jubiliás altábornagy lakásán. A tisztelgőközös csatlakozott a honvédelmi miniszteriumban, a honvéd-főparancsnokságnál, a Ludovika-akadémiánál, a honvéd-főruháknál, a fegyverzeti bizottságnál beosztott tábornokok, törzs- és főtisztok, továbbá a csendőrségi tisztikar számos képviselője. Az egybegyűlt tisztikar *Jelentsik Vincze* tábornok, a 79. gyalogdandár parancsnoka, mint legidősebb tiszt vezette s ő üdvö-

KERETÉSZ TÓDO

Tisztelt Reakció és Közvélemény?

Rubel beszél, medve morog,
Tehát prenumerálatok!

Bolond Istók
magyar kir. udvari medvetánczoltató.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „BOLOND ISTÓK”-ra.

Bolond Istók, ez évvel már kilenczedik évfolyamát éli, s mint eddig, gazdag tartalommal és a legdiszesebb kiállításban jelenik meg.

Előfizetési feltételek:

október—december évnegyedre — — — 2 forint

Az előfizetések, legcélszerűbben posta-utalvánnyal, a Bolond Istók kiadóhivatalába küldendők, Budapest, egyetem utca 4. szám.

A Bolond Istók kiadóhivatala.

A Franklin-Társulat hírlap-kiadóhivatalában

Budapest, egyetem-utca 4. sz. alatt a következő hetilapokat lehet megrendelni:

VASÁRNAPI UJSÁG

(XXXIII. évfolyam.)

szepirodalmi és ismeretterjesztő hetilap; hasábjain a legjelesebb írók működnek közre; a filozófiai, személynél és tárgyi nevezetességeket alaposan magyarázó képekben, az érdekes eseményeket hírcikkben, a közönség egyúttal találja benne mindazt, a mi napi lapokban elcsúsztan jelen, — a melytől kivált oly vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napi lapokat is lehetőleg pótolja. — A Politikai Ujdonságok utabban „Magyar Gazda” cím alatt havonként kétszer megjelenő gazdasági képes lappal van bővítve.

A Vasárnapi Ujság előfizetési ára évnegyedre 2 frt, a „Világkrónikával” együtt 2 frt 50 kr.

POLITIKAI UJDONSÁGOK

(XXXII. évfolyam.)

sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem befolyásolt, teljesen független politikai lap, mely a hét eseményeit összegyűjtve, kellő magyarázattal ellátott gondos és hű összefoglalásban tárja az olvasó elé; a közönség egyúttal találja benne mindazt, a mi napi lapokban elcsúsztan jelen, — a melytől kivált oly vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napi lapokat is lehetőleg pótolja. — A Politikai Ujdonságok utabban „Magyar Gazda” cím alatt havonként kétszer megjelenő gazdasági képes lappal van bővítve.

A Politikai Ujdonságok előfizetési ára évnegyedre 1 frt 50 kr, a „Világkrónikával” együtt 2 frt. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt évnegyedre 3 frt, a „Világkrónikával” 3 frt 50 kr.

Legolcsóbb hetilap a magyar nép számára

egész évre csak 2 forint.

KÉPES NÉPLAP

XIII. évfolyam

XIII. évfolyam

a kevésbé tehetősebb osztály vasárnapi ujsága és politikai hírlapja, a legolcsóbb és legelérhetőbb néplap a hazában; közöl közhatalom elnökleteit, elbeszéléseket, mulatságos és tanulságos történeteket, érdekes leírásokat képekkel, a mellett hetről-hétre ágyalattal kíséri az előforduló nevezetesebb eseményeket. „Politikai Híradó” című rovatában a bel- és külpolitikai eseményeket először rövidképpel előadja, pártatlan, elfogulatlan igazságszeretettel, s mindezt teljesen független meggyőződéssel értelmezi.

A Képes Néplap előfizetési ára félévre csak 1 frt, — a „Világkrónikával” együtt félévre 2 frt, évnegyedre 1 frt. (Csupán a „Képes Néplap”-ra évnegyedre előfizetést nem fogadhatunk el.)

A „Képes Néplap” melléklete: a

VILÁGKRÓNIKA

IX. évfolyam

IX. évfolyam

képes heti közlöny, nagyobb elbeszéléseket és regényeket is nyújt olvasóinak a világirodalom legérdekesebb termékeiből válogatva, s képekkel ellátva. A Világkrónika ezenfelül, mint hetilapjainak közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdeklődésű eseményeket, az azokban szereplő személyiségeket egyszerű nyelven irt magyarázatokkal, kísért képekben mutatja be; közöl tájékoztató értekezéseket, nép- és tájismertetéseket, ugyancsak mulattató közleményeket, közhatalom tudnivalókat, stb.

Az előfizetések a Franklin-Társulat hírlapkiadóhivatalához Budapest, egyetem-utca 4. szám címzendők. A t. cz. gyűjtőknek, egyszerre beküldött tíz előfizető után az illető lapokból egy ingyenpéldányt nyújtunk.

41-IK SZÁM. 1886.

BUDAPEST, OKTÓBER 10.

XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre 6 „
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt
félévre 4 „
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt
félévre 3 „
Külföldi előfizetésekre a postallal meghatározott viteldi is esatolando

KORIZMICS LÁSZLÓ

1816—1886.

KÖZLETÜNK ismét szegényebb lett egy tekintélyes, köztisztvisletben álló tagjával, kinek buzgó és hasznos tevékenysége hosszú évtizedeken keresztül jelentékeny számot tőn a nemzetnek abban a fáradozásában, hogy elmaradottságából a műveltebb államok színvonalára emelkedjen s ki különösen a gazdasági élet terén egy is mint széles látókörű tanácsadó, úgy is mint szervező és maga is buzgó és alapos képzettségű gazda, részint az irodalom, részint a társadalmi tevékenység, részint a szakkavagó példaadás terén a legelső köze volt sorozható, kikkel hazánk az utóbbi időben e tekintetben dicsekedhetett.

Korizmic László, kit éveken át tartó betegség az utolsó időben teljesen elvont a nyilvános életől, s kit e hó 5-ikén kiszakított körünkől a halál, az okszerű földművelésnek volt irodalmi és gyakorlati bajnoka s abból a haladásból, melyet hazánk e téren ma már fölmutat, jelentékeny rész tudható be az ő lelkes fáradozásainak, s nem csekély érdeme van abban is, hogy ma már a hivatatott egész hadserege halad az általa megjelölt nyomokon.

Korizmic László 1816-ban Agg-Szent-Péteren, Fejérmegyében született, hol atyja, Korizmic Mátyás, báró Sina gazdatisztje volt. Iskoláit részint Budán, részint Pesten végezte. A pályára készült, már eredetileg is a mezőgazdaság és mérnökség vála, mely utóbbinak vívmányait a mezőgazdasági életre alkalmazni a mérnöki tanfolyam alatt tanulta, míg a gyakorlati utbaigazítást atyjától, a kitünő gazdától nyerte.

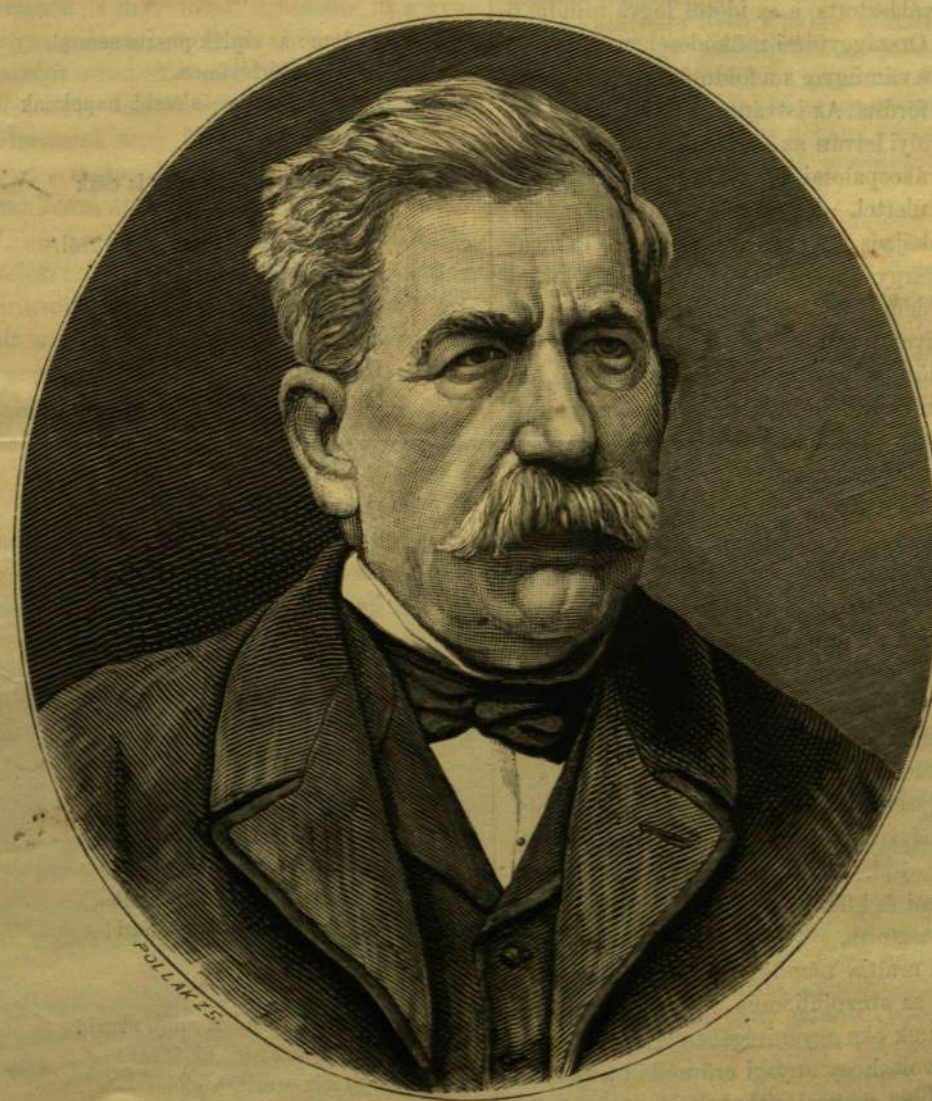
Iskoláit 1835-ben bevégezvén, Adonyba, a gr. Zichy-féle uradalomba jutott mérnöki gyakorlatra, honnan néhány évi gyakornokság s a szigorlatok letétele után 1838-ban mint segédmérnök herceg Eszterházy Pál ozorai uradalmába került. 1841-ben a herceg bars megyei kiterjedt lévai uradalmába nevezte ki szabályozó főmérnöknek.

Ez időtáiban kezdett írni a gazdasági folyóiratokba. Először az „Ismerető”-ben jelent meg tőle több kisebb dolgozat. 1848-ig volt Leván főmérnök s ez idő alatt készítette egy rétöntőzést is, melyet a gazdasági egyesület küldöttségileg megsemmisítvén, nyilvános dicsegetben részistett, s mely a figyelmet a szép képzettségű fiatal mérnökre fordítá, ki már ekkor részint a „Magyar Gazda”-ba, mező- és közgazdasági dolgokról,

becsés leveleket a „Rétöntőzésről” s egy koszoruzott pályamunkát a „Jószágrendezésről”.

1848-ban Korizmicot a földművelési miniszteriumba neveztek ki a földművelési osztály titkárául. 1849-ben megindítá a „Gazdasági Lapok”-at, s az év végén báró Geringer, akkori teljhatalmu cs. kir. biztos tanácsadóul használta mező- és közgazdasági dolgokban. Ez időben készült irodalmi dolgozatai az urberi kárpótlás terve, a tagosítás és birtokelkülönítés körül forogtak. 1850-ben a magyar cs. kir. pénzügyigazgatósághoz neveztek ki tanácsosul s ugyanekkor a budapest-kerületi adóbizottmányhoz ülnökölt. A pénzügyről előbb az adó, majd a jószágigazgatás ügyében volt előadó. 1851-ben az aradi kincstári jószágok kolonizációjában fáradozott s

a telepítvényesek helyzetén tetemes könnyebbitések történtek az ő előterjesztésére. Ugyanez évben meglátogatta a londoni világkiállítást, mint az orsz. gazdasági egyesület képviselője. Ez utazása eredményeit a „Gazdasági Lapok”-ban tette közzé, mely jeles szaklap főleg ő tőle vette irányát. Itt kezdte meg az izgatást a „Mezőgazdasági könyv” tárgyában, melynek megírásához Benkő és Morócz társaságában hozzá is fogott s teljesen a magyar viszonyokhoz idomítva Stephensnek e kitünő munkáját s kibővítve azt a hazánkra nézve fontosabb termelési ágak leírásával, nevezetes szolgálatot tett a magyar gazdaságközönségnek, akkor látván e mű napvilágot, mikor az urberiség megszűnven, a gazdák a legvalóságosabb helyzetben találták magokat, hiányoz-

KORIZMICS LÁSZLÓ.

Ellinger Ede fényképe után.

Máriacelli gyomor- és bélgyógyászat.

Jeles hatású szer a gyomor minden betegségeiben és főleg mulhatatlan étvágyhiány, gyomor-gyengeség, rosszszagu lehellet, szelek, savanyu felbőfűgés, kólika, gyomorhurut, gyomorfégés, húgyképződés, túlságos nyálkaképződés, sárgaság, undor és hányás, ha az a gyomorból ered, gyomorgöröcs, székszorulat, a gyomornak túlterhelése étel és ital által, gilisztá, lép- és májbetegség és aranyérel.

Egy üveges ára használati utasítással 35 kr. Kapható minden gyógyszerárban.

Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerész Budapest, király-utca 12. szám.

Óvás! A valódi máriacelli cseppek sokféleképpen hamisítottak és utánoztatnak. — A valódiság jelel minden palack vörös, fonnebbi védjegygyel ellátott csomagolásban legyen, s a szintén minden palackhoz mellékelt használati utasításon rajta kell hogy legyen, miszerint az Úselek Henrik nyomdájában, Kremserben nyomtatott.

Központi szétküldési raktár: Brady Károly „az Orangyalhor” címzett gyógyszerárban Kremserben, (Morvaország).

Legjobbnek elismert japáni

„arczbőr-ápoló papír”

nélkülözhetlen toilette-szer hidegben és melegben.

Egy csomag, á 200 lappal 60 kr., bérmentve 80 krajczár. Egy csomag, á 500 lappal 1 frt 50 kr., bérmentve 1 frt 80 kr. használati utasítással együtt. Kapható

cs. és k. udv. papírkereskedésben Seefehlner I. L. Budapest, váci utca 9. sz. alatt.

Az EQUITABLE

életbiztosító-társaság New-Yorkban alapított 1859-ben.

Biztosítási tőke 1884 decz. 31-én 788,993.384 o. é. frt a társaság vagyona „ 148,312.010 o. é. frt nyereség tartalék „ 26,733.223 o. é. frt az 1884-ben kötött új biztosítások összege „ 216,436.495 o. é. frt az egész nyereség a biztosítottak közt osztatik szét.

Minden kötvény három év múlva megtámadhatlaná válik.

Magyarországi vezérképviselőség: Budapest, VI., Andrássy-ut 12.

I-só cs. kir. kizár. szabad. újonnan javított RUGANYOS SÉRVKÖTŐK

Legújabb találmány az amerikai, újonnan javított ruganyos sérvkötő Politzertől; ez rugók nélkül van, tisztán ruganyból művészi módon szerkesztve s az a célja, hogy meg a legűdültebb sérvet is lehető legrövidebb idő alatt egyenletes fekvésre hozza, s egy nappal a legerősebb munkát, vagy a sokat járkálást, mint szintén éjjel alvásában is használhatatik, a nélkül, hogy a sérvbajban szenvedő hivatásban legkevésbé is volna akadályoztatva. Felette nagy hasznos, hogy az még éjjel is a testen maradhat, mivel hogy a sérvvédő testreze kiválóképen jótékony kellemetes nyomást gyakorol a legtöbb esetben még a sérv biztos gyógyulását is eszközli. A legtöbb orvosi tekintélyek által elismertve, megvizsgálva s a legjobbnak találva professor Kovács s sebészeti kórda sleinöke, dr. Gross Lajos m. kir. egészségügyi tanácsos, dr. Glöck Ignác kir. törvényszéki orvos által. Alólított egyszeresmind nagy rakárt is tart angol és francia acél sérvkötőkből, függesztő készülékeket (suspensorium) gumimibor szövötteket, mint szintén szarvasbőrökből. A szarvasbőr és gummi suspensoriumok célja, hogy a tárgulást megakadályozzák. Melfeekendők, lépárnák, ágybete ek, periódusok, prikerik, valivumok, gummihasnyák s mindennemű gummi árucikkek. Sérvkötőknél kérem megjelölni: jobb, bal v. kettős-e, mint szintén a test bőségét is. Megrendeléseket utánvetel mellett elfogadunk. POLITZER MÓR cs. kir. szab. sérvkötő-készítő. Budapest, Deák Ferenc-utca. Árak: urak, hölgyek és gyermekek számára, egyoldalonként 6-10 frt, a kettőseken darabja 10-16 frt, gyermekeknek féloldalonként. Ugyanitt kapható legjobb amerikai sérvkötők. Egy tégely ára 2 frt 50 kr.